

культура

щоп'ятниці

8-14 квітня 2016 р.

і життя

Параджанівська Україна

стор. 3

Музичні раритети

стор. 10-11

Оновлені видання

стор. 12-15

стор. 5

«СвоєРідне»

Фото надані арт-галереєю «Мануфактура» (світлина Ірини КРИКЛІ)

редактор
Світлана СОКОЛОВА

актуально

■ ЗАХИСТ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ КРИМУ

Віце-прем'єр-міністр – міністр культури України В'ячеслав Кириленко в Парламенті під час «Години запитань до Уряду» прокоментував ситуацію, яка склалася з об'єктами культурної спадщини та предметами державної частини Національного музейного фонду, що перебувають під охороною ЮНЕСКО у Криму та Севастополі.

Зокрема, він зазначив: «На жаль, ніхто не може знати точну ситуацію зі збереженням музейних цінностей в Криму і Севастополі, в тому числі і Міністерство культури. І тут потрібна, на нашу думку, активізація спеціальних органів – і розвідувальних, і контррозвідувальних – щоб отримувати зворотну інформацію і мати можливість оперативно реагувати у міжнародних структурах. Я можу доповісти, що станом на 1 січня 2014 року кількість предметів основного фонду, які зберігались у музейних закладах Криму, складала 925 тисяч 916 одиниць, а в місті Севастополі 321 тисяча 444 одиниці. Тобто понад мільйон предметів Державного музейного фонду перебувають на тимчасово окупованій території».

В'ячеслав Кириленко також зауважив, що Міністерство культури жорстко реагує на факти незаконного переміщення таких цінностей через механізм залучення ЮНЕСКО та інших міжнародних інституцій: «Лише останнім часом було два офіційних звернення Міністерства культури до міжнародних інституцій і ЮНЕСКО. Перше: щодо незаконного занесення до Федерального резерву Росії заповідника «Херсонес Таврійський», хоча він згідно зі всіма рішеннями і ООН, і ЮНЕСКО визнаний пам'яткою культури, яка належить українській державі».

Так само ми відреагували на часткову руйнацію одного з об'єктів, який перебуває в попередньому списку ЮНЕСКО. Це башта № 19 Генуезької фортеці, яка була частково зруйнована внаслідок того, що окупанти не приділяють жодної уваги збереженню культурної спадщини Криму».

Віце-прем'єр окремо підкреслив, що є велика необхідність проведення переговорів із представниками урядів іноземних держав з метою припинення будь-яких міжнародних взаємодій із тими російськими музеями, які беруть на збереження чи для експонування предмети музейного фонду із заповідників і музеїв, що перебувають на території Криму і є українською власністю: «З такими російськими музеями міжнародна спільнота повинна зупинити будь-яке співробітництво, з огляду на те, що будь-яке переміщення за межі півострова культурних цінностей, які перебувають на території Криму, є незаконним. І це підтверджено рішенням також і Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй по Криму».

Крім того, В'ячеслав Кириленко розповів, що Міністерством культури розроблено зміни до Закону «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», які дозволять посилити механізм захисту культурної спадщини на окупованих територіях Криму.

Дозвіл – насамперед

Позиція Міністерства культури України щодо будівництва об'єктів по вулиці Лейпцизькій, 13 та 15 у місті Києві у охоронній зоні об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

У зв'язку із повідомленнями у ЗМІ щодо проведення будівельних робіт на земельних ділянках по вулиці Лейпцизькій, 13 та Лейпцизькій, 15 у місті Києві Міністерство культури України у межах своєї компетенції повідомляє.

Земельна ділянка по вулиці Лейпцизькій, 13 в Печерському районі міста Києва, згідно з історико-архітектурним опорним планом міста Києва, який входить до складу «Генерального плану міста Києва та проекту планування його приміської зони на період до 2020 року», затвердженого рішенням Київської міської ради від 28.03.2002 № 370/1804, входить до меж Центрального історичного ареалу міста Києва та розташована в охоронній (буферній) зоні об'єкта культурної спадщини, занесеного до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Київ: Собор Святої Софії з прилеглими монастирськими будівлями, Києво-Печерська Лавра».

Відповідно до вимог законодавства у сфері охорони культурної спадщини земляні роботи, для потреб будівництва на даній території, необхідно здійснювати за проектною документацією, розробленою на підставі відповідного

історико-містобудівного об'єкту, встановленому в порядку, встановленому законодавством і державними нормами, у тому числі з Міністерством культури України, як центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини.

Дозвіл на проведення земляних робіт для потреб будівництва на території вказаної земельної ділянки необхідно отримати у встановленому порядку у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини (Мінкультури).

Проектна документація об'єкта «Багатоповерховий житловий комплекс з офісними приміщеннями, об'єктами соціально-побутового призначення, банно-оздоровчим комплексом та підземним паркінгом на вулиці Лей-

пцизькій, 13 у Печерському районі м. Києва», була погоджена Державною службою з питань національної культурної спадщини 28.08.2008 за № 22–2251/35. Однак, дозволів на проведення земляних робіт по вулиці Лейпцизькій, 13 Міністерством культури України не надавалось.

Враховуючи викладене, Міністерство культури України листами від 17.11.2015 № 2454/10/14-15 та від 04.01.2016 № 26/10/13-16 зверталось до ПАТ «Холдинг» «Київміськбуд», Департаменту Державної архітектурно-будівельної інспекції у місті Києві стосовно зупинення проведення будь-яких земляних робіт по вулиці Лейпцизькій, 13 у місті Києві у зв'язку із відсутністю відповідного дозволу на їх проведення і здійснення контролю з боку Департаменту за виконанням вимог Мінкультури.

Окрім того, Міністерство зверталось щодо порушення законодавства у сфері охорони культурної спадщини до Слідчого управління ГУ МВС України у місті Києві (лист від 17.11.2015 № 2454/10/14-15).

Також Мінкультури повідомляє, що станом на сьогодні (на 4.04.2016 – Ред.), до Міністерства не подавалась і, відповідно, не погоджувалась проектна документація та не надавались дозволи на проведення будівельних робіт на земельній ділянці по вулиці Лейпцизькій, 15.

Здійснення робіт на території історичного ареалу міста Києва і, зокрема, на земельних ділянках по вулиці Лейпцизькій, 13 та Лейпцизькій, 15 без дозволів органів охорони культурної спадщини містить ознаки правопорушень, передбачених Законом України «Про охорону культурної спадщини».

З огляду на це, ситуація потребує рішучої та невідкладної реакції органів державного нагляду (контролю) за будівництвом та правоохоронних інституцій на підставі норм чинного законодавства з метою припинення незаконних будівельних робіт у охоронній зоні об'єкта культурної спадщини, занесеного до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Київ: Собор Святої Софії з прилеглими монастирськими будівлями, Києво-Печерська Лавра».

Управління охорони нерухомої культурної спадщини та заповідників Міністерства культури України

Кіноміст Україна-Голландія

Напередодні референдуму в Нідерландах, в Амстердамі, вперше відбулися Дні українського кіно Ukraine on Film: Way to Freedom.

На покази у легендарному кінотеатрі Pathé Tuschinski завітали представники євроінституцій, дипкорпусу України та Європи, політологічних центрів та ЗМІ. Дні українського кіно відкрив кіноперформанс «Одинадцятий», демонстрація авангардної німеї стрічки Дзиги Вертова у супроводі саундтрека, виконаного наживо композитором Антоном Байбаковим та музикантом Софією Туртою.

Кадр із фільму «Одинадцятий»

Після показу фільму «Російський дятел» із глядачами спілкувалися головний герой картини Федір Александро-

вич та продюсерка Марина Орехова. Фільм-номінант на «Оскар» «Зима у вогні» представили режисер Євген Афіне-

євський, продюсерка Галина Садомцева та оператор Олексій Кашпур. В дискусіях взяв участь відомий голландський історик Марк Янсон.

У складі української делегації Амстердам відвідав голова Держкіно Пилип Ілленко – він зустрівся з директоркою Національного кінофонду Нідерландів пані Дорін Бонекамп та іншими представниками інституції. Підсумком зустрічі стала стратегія налагодження співпраці між кінематографістами України та Голландії, зокрема у травні в рамках Каннського кінофестивалю.

Анастасія СІДЕЛЬНИК

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

наголос

■ УКРАЇНСЬКИЙ ЖИВОПИС: ПРОБУДЖЕННЯ

У столичному Українському домі відбувається масштабна мистецька подія, яка об'єднала художників різних поколінь і навіть епох в єдине концептуально-експозиційне ціле. Art-Reviviscence пробудив представників образотворчого мистецтва і водночас покликав їх до спілкування минулої неділі.

Думаєте, чим і як? Та ж і темою пробудження української національної ідеї, що свідомо чи підсвідомо є домінуючою в питанні національної ідентифікації митця.

Art-Reviviscence – це пробудження... Від сну, від заборон, від умовностей цензури і часу. Власне, всі ці якості і відрізняють талановитого митця від загальної маси одноголосних ремісників. І саме цей фактор став вирішальним у створенні та відборі робіт українських художників, які теплою недільного дня завітали до Українського дому – як на свято, де на них чекав світлий і доброзичливий прийом з боку організаторів заходу.

Від класиків ХХ сторіччя, які, на думку авторів проекту, відкривають свою точку зору на виховання свідомості громадян, носіїв національної ідеї. До них в експозиції вернісажу національного пробудження належать: М. Глушенко, В. Зарецький, І. Красний, В. Непійпиво, С. Шишко, О. Шовкуненко та інші.

А от серед національно-свідомої молоді генерації художників можна було заблукати, як у непролазних хащах темного лісу, в якому, наче в тій казці: чим далі, тим страшніше. Хоча в залах, де розміщені їхні роботи, темно-кольорового не так і багато, як в експозиції, що присвячена національному контентові у традиційному живописі.

Проїшлися з друзями, ознайомилися із тенденціями та інноваціями, втомилася і пішли відпочивати до традиційного концертного холу Українського дому. Тут і перепочили, і поспілкувалися з носіями національної ідеї, котрі поки й не усвідомлюють, що є ними. Бо це – діти, наші сучасні протуберанці, і навіть не ровесники Незалежності, бо дуже малі і щирі у своїх почуттях до України. Такими їх виховали наставники – керівники дитячих колективів «Цвіт папороті», «Шоу маршових барабанщиків», ансамблю юних скрипалів «Глорія» та авторської пісні «Романьяна». А юна скрипалька Іванна Волошинюк вразила гостей своїм прекрасним виконанням власних альтернативних композицій для скрипки.

Виступила перед гостями і популярна виконавиця народних пісень, солістка ансамблю Збройних сил України Ярослава Руденко. І ця частина заходу, присвяченого пробудженню національної ідеї, була найпереконливішим аргументом на користь її доцільності. Та й експозиція досить активно обговорюється в колах живописців, що і є ознакою пробудження активності митців. Конкуренція – рушійна сила ринкової економіки, і лише вона здатна пробудити свідомість і змусити бути...

Лариса БЕЗСМЕРТНА

Причаровані Параджанівською Україною

Леся САМІЙЛЕНКО

У кожному з нас живе «мій Параджанов». Можливо, саме тому організатори події, яка відбувається в столичному Мистецькому Арсеналі так назвали експозицію – «Тіні забутих предків».

Адже багатогранність та багатоликість митця Сергія Параджанова має своє відображення в кожному, хто приречений любити, творити і мріяти. Незабуті тіні наших предків, мов янголи-охоронці, супроводжують талант і талановитих людей.

Приблизно так можна розповісти і про те, що довелося почути і побачити минулої неділі в час, присвячений зустрічам і сповідам митців, які особисто знали Сергія Параджанова, та тих, кому є що згадати і розповісти про нього.

А почалося все з презентації виставки колажів, які є творчим доробком народної артистки і головної героїні (Марічки) у фільмі «Тіні забутих предків» – Лариси Кадучникової. З 12 її робіт представлено лише 6, але продуманих і таких, що сповна можуть розповісти про все сокровенне і маловідоме у стосунках актриси і режисера.

У центрі експозиції розміщений колаж, посередині якого

На презентації виставки

– золотий шалик, який, за словами пані Лариси, Параджанов привіз і подарував їй на її творчому вечорі, що відбувся незадовго до його тюремного ув'язнення. Прийшов час, і він нагадав акторці про все, за що назавжди полюбила маестро, котрий колись дуже давно докорінно змінив її життя.

«Верховина – це край, який має якусь незбагненно магічну харизму», – розповідає Лариса Валентинівна. Адже, покинувши Москву та роботу в театрі «Современник», вона потрапила в тенета ідеї створення фільму... А нині згадує про все як про виставу, яку протягом тривалого часу зйомок учасники грали щодня. Бо режисер саме так проживав своє життя, перетворюючи його в щоденне театральне дійство, і мимоволі втягував у нього всіх, хто його оточував.

Магія таланту, помножена на магію гуцульського краю, і

породила триумфальний успіх фільму, перлини української кінематографії, визнаної світом як геніальний шедевр, що його кінознавці іноді називають поєднанням німецького експресіонізму з французьким сюрреалізмом.

Це добре, але ж насправді він є віддзеркаленням глибини і європейськості менталітету наших предків. Треба знати нашу історію так глибоко, як збагнув її геніальний митець, уяву котрого причарував твір Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків».

Тож і сама експозиція, що демонструється нині, просотана, пронизана креативними ідеями митців, які задумали нагадати... У кожній залі потрапляєш до світу артефактів та арт-шоку. Музичний супровід «трембітально-дримбального» звучання створює медитативну атмосферу сприйняття всього, що розповідається і про фільм,

і про самого Сергія Параджанова та митців, причетних до створення фільму.

Експонати розібрані на розділи і розміщені по тематичних залах. Тут і рукописи Сергія Параджанова та документи з його «справи». Тут і частина вбрання роботи талановитої художниці Лідії Байкової, що наповнене енергетикою того часу.

У цьому одязі можна побачити героїв фільму, який демонструється на великих екранах, і справді відчуття ту самобутню і неповторну харизму гуцульського краю.

Зал за залом – і ти наче стаєш учасником процесу створення фільму та переймаєшся всіма перипетіями долі режисера і його однодумців, яким вистояти допомогла сила духу «незабутих предків».

Визнання – заборона – триумф і світова слава. Все у цій експозиції свідчить про те, що нарешті прийшов час і все розставив на свої місця.

Працівники Мистецького Арсеналу розповідають, що відвідувачів протягом періоду демонстрації експозиції не так і багато. Але, судячи з усього, приходять ті, в кому Всевишнім і природою закладено ту іскру Божу, яку й досі випромінює все і всі, кого свого часу причарував геніальний маестро Сергій Параджанов.

Другий «ГаШоТю'» – 2016

Фестиваль комедійного мистецтва «ГаШоТю'», який відбувся вже вдруге, і відкрив Україні нові таланти.

А в міжнародний День театру розпочалася виставка фоторобіт: «Чи я тобі не казала, чи не говорила...» відомого львівського фотохудожника, голови Львівської організації Національної спілки фотохудожників України, заслуженого фотографа Міжнародної федерації фотомистецтва EFLAP Володимира Дубаса, переможця I Фестивалю «ГаШоТю'» у номінації «Краща комедійна фоторобота». Біла зала Центру науки та мистецтва «DIYA» Національного центру «Мала академія наук України» на кіностудії імені О. Довженка перетворилася на фотогалерею, сповнену позитиву, що випромінювали фотографії, на яких підмічено

майстром цікаві та смішні моменти повсякденного життя. Після урочистого відкриття виставки фотомаестро провів майстер-клас «Моя техніка – мої фотографії», на який спеціально приїхали фото-

графи з Києва, Хмельницького та інших міст. Це була перша персональна виставка Володимира Дубаса у Києві. Привітати його з цією подією прийшов і голова Національної спілки фотохудожників України, член журі Фестивалю Едуард Странадко, а також інші відомі українські фотохудожники.

Але фотоконкурс був на цьому фестивалі лише одним із багатьох інших. Відбулися покази комедійних фільмів, вистав, перфоменси тощо. Кращі з них, в подальшому, будуть продемонстровані в зоні АТО. Адже позитивні емоції часто не лише піднімають дух бійців, але й загоюють рани. А фестиваль відбувався як захід, що є важливим у рамках соціально-культурної допомоги бійцям та пораненим.

Тетяна РУДАКОВА

редактор
Леся САМІЙЛЕНКО

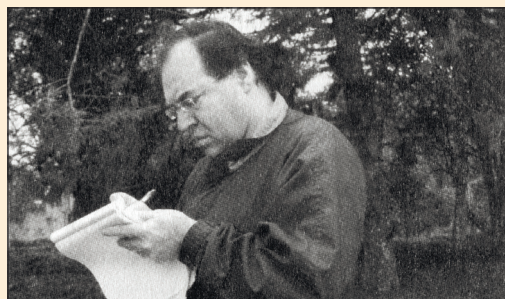

КНИЖКОВА АБЕТКА

■ АРГЕНТИНА: ЕКЗОТИЧНІ СТОРІНКИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Заснована видавництвом «Дуліби» серія «Історична етнологія» поповнилась книгою канадського дослідника Сергія Ціпка «Українці в Аргентині (1897–1950): творення громади».

Перекладений з англійської Мариною Гримич і Світланою Кухаренко, цей науково-дослідницький твір на сьогодні є відтворенням об'єктивної картини екзотичних сторінок української історії.

Адже одна з далеких і загадкових країн світу стає ближчою завдяки розповіді про неї мовою документів та свідчень переселенців, які спромоглися й там зберегти не лише свою національну ідентичність, але й гідність – як представники українських громад та організацій, що їх самі й заснували. Ці процеси творення досліджені автором починаючи з 1914 року, включно з періодом Третьої хвилі українських поселень в Аргентині після Другої світової війни.

Сергій ЦІПКО

Книга містить ряд досить екзотичних фактологічних матеріалів, які є маловідомими навіть фахівцям із закордонної історії українців, що викликає зацікавлення в сенсі інноваційних поглядів на питання буття та активності української спільноти в еміграції. Тож краще, ніж словами з передмови до книги, і не висловиш всієї суті цієї історії: «... це дослідження кардинально змінює наше бачення себе не лише як народу, століттями прив'язаного до своєї території, а як мобільної спільноти, яка впродовж усієї своєї історії мандрує світом, закладає в різних його куточках великі історико-культурні анклавні, які так чи інакше змінюють етнокультурну мозаїку географічної мапи світу».

Не спроста вона рекомендована для прочитання та вивчення науковцям історичних, географічних, культурологічних та суспільних дисциплін, студентам гуманітарних та географічних факультетів.

Але й широкому колу читачів, які хочуть збагнути всю широту і вагомість українства у світі, вона може бути цікавою, бо сприяє глибокому усвідомленню його ваги і ролі в сучасному бутті світової спільноти.

Третій розділ книги присвячений історії української організації «Просвіта», яка зберегла свої ідеали і мету в міжвоєнний період історії. А четвертий – Союзу українсько-білоруських організацій у 1930-ті роки.

За словами наукового редактора цієї книги, «... доробок Сергія Ціпка ... вражає своєю різноманітністю, глибиною, ерудицією ... дивує притаманна дослідницька ретельність, скрупульозність, увага до найдрібніших деталей, інтерес до нових, недосліджених тем». І саме ці якості автора спонукають до роздумів про продовження цієї теми і вихід її на сучасний рівень. Адже і в наш час на українців, які емігрують до Аргентини, чекає омріяне, «більш заможне» і водночас не менш складне життя. А ця книга допоможе адаптуватися і відчути себе не першопрохідцями, а гідними людьми й на чужині.

Тетяна РУДАКОВА

Підручник для кмітливих і креативних

Леся САМІЙЛЕНКО

У Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв презентували підручник «Мистецтво режисури і масових видовищ», автором якого є народний артист України, режисер, экс-міністр культури, професор Василь Вовкун.

«**Л**юдина опановує закони творчого процесу і творить свій світ, водночас творчий процес опановує людиною і творить митця» – ці рядки з передмови до видання сповна характеризують не лише самого митця, але й стиль його роботи та творчості вцілому. Без перебільшення можу стверджувати цей факт, бо левову частину робіт режисера Василя Вовкуна бачила і, як кажуть, пережила на собі особисто.

Він із тих, хто, починаючи, не знає, чим це все закінчиться, і закінчує так яскраво, що аж самому не віриться, що все так вишло. З тих, кого творчий процес полонить, в кого він забирає все до останньої клітини ества. Так живуть і працюють одиниці з талановитих митців, адже, починаючи з фестивалю «Червона рута» і до інноваційно-революційної режисури «Царя Едіпа», за плечима у режисера – тисячі корпоративних ро-

Василь ВОВКУН

бів, на які його запрошували як такого, що здатен здивувати і осмислити все, що потрібно замовникам, сповна.

Про це згадую, бо саме такий досвід і ліг в основу аналітично-наукової праці «Мистецтво режисури», яка містить не лише глибоке опрацювання матеріалу, що базується на кращих прикладах з історії світового режисерського мистецтва, але й власному колосальному практичному досвіду автора. Таких ще називають трудолюбками, а мені більш пасує така характеристика як богообрани. Адже сила перебороти всі труднощі і займатися тим, для чого ти покликаний на цей світ, дається не кожному.

І слова «режисер – це, перш за все, менеджер, зокрема творчого процесу», – сповна характеризують стиль та ме-

тоди його роботи і творчості. Бо ж і на початку режисерської праці та й упродовж його творчого буття доводилося бути саме таким не раз і не два, а скоріше завжди. І з кожним разом, ризикуючи, він виграв битву з побутовими проблемами, без вирішення яких творча реалізація ідей – просто не можлива.

Інноватори – це першопрохідці, яким доводиться рубати дрова, щоб розчистити шлях і прокласти дорогу для успішних нащадків. Пан Вовкун – один із тих українців, які не хотіли бути бідними. А для цього не лише воювали й утверджувалися, але й не розмінювалися на другорядне, економлячи сили і творчу енергію задля здійснення поставленої мети. Він виграв битву з бюрократами від куль-

тури і пішов своїм шляхом, який не обіцяв бути легким. Виходить, що переміг, бо, судячи з усього, так і не зрадив своїм творчим ідеалам.

Відкриваєш підручник «Мистецтво режисури» і розумієш, що не лише власний досвід і практика закладені в його основу. В ньому ви знайдете й глибоке осмислення надбань таких світочів режисури як Костянтин Станіславський, Всеволод Мєрґольд, Лесь Курбас, Юрій Іллєнко, Віктор Кісін. Цікавими є дослідження та аналіз акторської техніки Михайла Чехова. Вибірково, але влучно дібрані знання, що передані геніями режисерської творчості. Це в розділі «Теорія практики режисури ХХ століття».

А ми вже у ХХІ столітті не один день, тож і цей факт має своє осмислення й наукове тлумачення в розділі «Технічні засоби масових видовищ». Автор аналізує питання масових видовищ як мистецтва міфотворчості, заглибившись у саму природу творчого процесу режисури, як кажуть, від кореня до космосу. Про це йдеться в розділі «Алгоритм режисури масових видовищ», і читається він майже як художній твір.

А от розділом п'ятим є «Глюсарій». Якщо не знаєте, що означає, то зазирніть у словник, бо саме так і називається лінгвістично-термінологічний сегмент знань про режисуру масових видовищ, зокрема.

Заґратна сміхотерапія

Одесити, які вважаються найбільшими шанувальниками гумору, гідно оцінили роман українського режисера, письменника і сценариста, ув'язненого в Росії, – Олега Сенцова «Купить книгу – вона смішна».

Презентація відбулася в залі арт-клубу «Hub Віталія» на Греській вулиці.

«Несправедливо засуджений» до 20-річного ув'язнення Олег Сенцов не втратив обличчя, а став взірцем громадянської мужності, незламності і людської гідності», – підкреслюють у харківському видавництві. А ще відзначають, що написаний Сенцовим твір дотепний і легкий для сприйняття, не містить і натяку на сумні події з життя автора.

У романі йдеться про те, що трьом молодикам запропонували загадати бажання, яке здійсниться, а вони сприйняли це за жарг. Так, «один замовляє собі вагон алмазів, другий – величезне поле конопель, а з третім... усе ще складніше», – йдеться у повідомленні. Як хлопці розпорядяться своїми дарами?

Відповідь на це запитання можна знайти в романі.

Модераторами презентації книги виступили відомий телеведучий, письменник і журналіст Данило Яневський та поет Борис Херсонський. Звичайно ж, вони не могли не розповісти про громадянську позицію Олега Сенцова. Крім нього, згадали про долю української льотчиці Надії Савченко.

«Світ змінюють такі як Сенцов, такі як Надія Савченко», – відзначив Яневський. Він нагадав, що всевітньо відомі письменники і режисери зверталися до представників російського кінематографа з проханням посприяти звільненню українського режисера

Сергій ГОРИЦВІТ

редактор
Світлана СОКОЛОВА

арт-проект

■ НЕЗБАГНЕНИЙ СВІТ

7 квітня 2016 року у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва відкрито виставку «М. П. Фантастична реальність», присвячену 80-літтю початку виставкової діяльності народного художника України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Марії Примаченко (1909–1997).

Понад сто двадцять творів із музейної колекції надають можливість ознайомитися з творчістю великої художниці. Ретроспективна виставка охоплює весь творчий шлях Марії Примаченко. Акцентом є розширена експозиція творів 1936–1938 років. Крім декоративних панно на папері також експонуються керамічні твори з розписами майстрині 1937 року та декоративні тарелі 1970-х років.

Творити для людей, творити для всепермагаючої краси – у цьому бачила Марія Примаченко сенс свого життя.

Понад шістьдесят років присвятила художниця улюбленій справі – малюванню, залишивши людям великий творчий спадок. Національний музей українського народного декоративного мистецтва зберігає унікальну колекцію творчого доробку майстрині і впродовж восьмидесяти років широко популяризує її творчість на численних персональних виставках і виставках народного мистецтва як в Україні, так і в світі.

Марія Примаченко досягла світового визнання та мистецьких вершин й посідає одне з найпочесніших місць серед визначних майстрів «наївного» малярства, таких як Анрі Руссо, Ніко Піросманішвілі, Іван Генераліч, Никифор Дровняк. Виставка триватиме до 7 жовтня 2016 року.

Майбутній класик?

Світлана СОКОЛОВА

Заслужений художник України Юрій Пацан крізь призму життєвої трагедії зображує внутрішній світ та силу волі справжнього чоловіка. Яким чином – розповідає виставка картин майстра «СвоєРідне».

Експозицію розгорнуто в арт-галереї «Мануфактура», що в селі Ходосівка на Київщині.

До занять мистецтвом художник прийшов через трагедію в житті – після аварії втратив можливість ходити. Зі стану відчайдушності його вивів живопис.

Юрій є учасником багатьох всеукраїнських та міжнародних художніх фестивалів і виставок, у тому числі й персональних. Лауреат премії імені М. Островського. Твори митця

Громадський діяч Валентина МЕЛЬНИК та Юрій ПАЦАН з дружиною Тетяною

їх полотнах показували село. Я хочу продовжувати цей класичний інтегральний живопис. Сам родом із села, отож хочу зберегти пам'яті для майбутніх поколінь, щоб вони знали, звідки береться молоко, де є те сіно...

«Ніч яка місячна»

можна знайти у приватних колекціях України, Росії, Канади, США, Німеччини, Японії та Китаю.

Учасник ліквідації аварії ЧАЕС, ліквідатор 2-ї категорії. При погляді на його роботи згадується почерк класиків. Тим більш дивовижною здається обдарованість людини, яка не отримала мистецької освіти. Справді – поцілований Богом! Але вчителі у самородка все-таки є. Допитливий учень знаходив їх сам.

«Не випускаю із рук пензля вже більше 15-ти років. Мене цікавив живопис спочатку Шишкіна, потім Шевченка, Пимоненка, Орловського, Сошенка, Левченка – тих українських класиків, які на сво-

ботну пору. Сюжет картин – це збережений у серці художника образ рідного села, який і є джерелом душевної стійкості і творчого натхнення. Завдяки реалістичності зображених пейзажів з'являється відчуття свіжості і спокою, тому полотна так легко і живо сприймаються глядачем.

Студентка Університету третього віку Олександра Лящевська, яка в рідному селі створює краєзнавчий музей, згадала цікавий епізод зі свого життя. Вона писала роботу про Юрія Івановича та його творчість. І от коли професор побачила його картини, то не могла стриматись від захопленого вигуку: «Який глибокий талант!» «Він – цвіт нації, який вчить нас самовіддано любити Україну», – переконана О. Лящевська.

Юрій Пацан ще й благодійник! У Львові у травні відбудеться добродійний захід «Вільні, бо єдині!» Юрій Іванович виставляє там картину на аукціон – усі кошти від продажу підуть на підтримку воїнів АТО.

Щоб не сталося, своє життя потрібно писати. Не олією, а просто залишити по собі гарний слід». Пан Юрій створює свої шедеври мастихіном, пензликами, пише лише олією і тільки на полотні (іншим і не пробував). Ескіз відразу наносить фарбами, не користуючись олівцем до самого фіналу роботи над картиною. Може починати в думці одне, а завершувати по-іншому.

Організатори акцентують увагу: виставка показує силу природи в її цілющому, натуральному стані. Роботи автора навіюють спогади про улюблені куточки дитинства, які огортають душу теплом та любов'ю і занурюють у солодку безтур-

«Півонії»

Пані Таїсію війна «перенесла» до Києва з Донецька, але не дала зачерствіти її душі: «Дивлюся в Інтернеті картини, бо цікавлюся. Випадково побачила твір, від якого не змогла відірватися. Просто закохалася в нього, настільки все красиво виконано, майстерно зображені дрібні деталі... Як вимальована кожна травиночка! В картинах є душа, любов до нашого рідного краю.

Почала шукати: хто ж автор? І знайшла. Юрій Пацан мене надихнув на творчість настільки, що й сама почала малювати».

Виступаючи відзначали рівень творів – високого ґатунку, назвали художника живим майстер-класом. У свою чергу великодушний митець висловив готовність поділитися секретами вміння із бажаючими безоплатно. А якщо хтось придбає картини – ті гроші допоможуть пораненим бійцям АТО.

Насолодитися творчістю безмежно талановитого художника можна до 27 травня. Не пропустіть! Побачте Україну в буянні красі. У мене було відчуття, що я торкаюся історії. А Ви, шановний читачу, складіть свою думку.

Фото надані арт-галереєю «Мануфактура» (світлина Ірини КРИКЛИ)

«Збирання сіна»

редактор
Христина ДИЧКО

культура і війна

■ НА ПЕРЕДОВІЙ

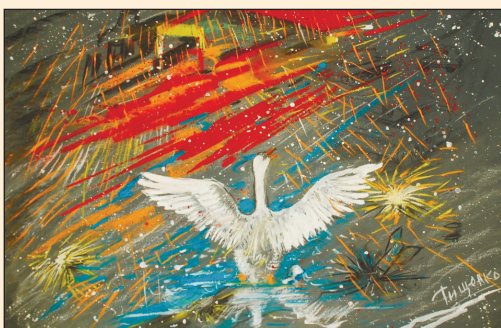
Леся Тищенко – художниця легкої руки і розмаїтої долі. Чуттєва, відкрита, витончена і надзвичайно стійка. Майстерна акварелістка, учасниця численних виставок художніх робіт по всій Україні та далеко за її межами. У ній відчувається якась прихована внутрішня сила і міцність духу, глибинна здатність відчувати і бачити красу, приховану від буденного погляду.

Чи варто й казати, що від початку Революції Гідності та війни в Україні пані Леся – на передових барикадах. Мисткиня організувала експозиції власних робіт не лише на майдані Незалежності та у просторах столичних виставкових залах. Вона демонструвала свої картини жителям прифронтових населених пунктів, дітям війни – у напівзруйнованих школах та домішках, куди їздила з волонтерською допомогою. Показувала бійцям в окопах: просто виставляла і розповідала про кожну. Адже, як сама зауважує: «Хтось допомагає їжею, речами, хтось – словом, а хтось і картинами».

Як тільки це горе трапилося, ми зібрали речі першої необхідності, закутки, одяг – усе, що могли, і поїхали на Схід, – пригадує свою першу поїздку в зону АТО Леся Миколаївна. – У мене є товариш – Роман Солодкий, він головує у громадській організації «Громадянський корпус». Саме з ними мені вдалося стільки разів побувати серед людей, котрі зараз у нашій країні найбільше потребують допомоги. Зараз уже розвинувся волонтерський рух, люди підтримують і солдатів, і тих, хто втратив свій дім, і дітей загиблих. А тоді – то був жах. Я по дорозі такі враження отримала! Кажуть, не треба читати, говорити – треба побачити. І я бачила... цю руйнацію землі, розгром усього навкруги.

Розірване все, розбите, дороги зруйновані, хлопці розгублені. Як вони були одягнені, як вони були обуті! Це треба було бачити. Без жалю неможливо було дивитись. Страх в очах. Бо все це зненацька трапилося. Нас уже чекали в Лисичанську, Сєвєродонецьку, Кременіному. Привезли діткам допомогу гуманітарну, вели з ними бесіди, підтримували. Вони теж перелякані. Казали діткам, що це тимчасово, помилково, що це все пройде. Найголовніше – триматися одне одного, не боятися нічого.

Леся Тищенко переживає події в Україні не лише як людина творча. Вона сама родом з містечка Сватове, що на Луганщині. Майстриня переконана: колись обов'язково і там вдасться зробити виставку її акварелей.

Христина ДИЧКО

Серія картин на чорному папері, створена під враженнями побаченого на Сході, дивує і жахає водночас.

Скалічені доли, ненароджені діти, химери воєнного світу, контрастні барви – наше сьогодення, зображене рукою Лесі Тищенко.

– Я зустрічалася з різними людьми, багато сприймають мої роботи зі сльозами на очах. Знаєте, мені просто хочеться достукатися до кожної людини, до кожного представника влади, який, може, має можливість щось змінити. Я всього-на-всього художник. Але хотілося б своїми картинами сказати людям: «Ви всі

Леся ТИЩЕНКО

це бачила наяву і зобразила на папері. Далі – стоїть танк розбитий, а на ньому – маленький зліплений сніговичок з українським прапорцем у руці. Із цього теж виникла робота.

герої!» Хтось стріляє, а хтось підносить патрони. Хтось захищає, а хтось допомагає як волонтер.

Хочу, щоб люди зрозуміли, що життя – єдине: маленьке й коротке. І воно дає нам натхнення. Ми мусимо жити в злагоді, красі, обирати краще і стати на захист своєї країни!

СЮЖЕТИ РОЗБИТИХ ДОРІГ

Художниця захоплює розповідає про кожну свою картину. Їй вдається вловити й описати вражаючі деталі. Її акварелі можна не лише розглядати, але й слухати. Ось що ми почули від неї:

Їдемо по дорозі, раптом дивимось: сидить на великому дереві ворона, а в неї у дзьобі – ланцюг золотий, понівечений. Відразу подумалося: ворони доїдають наших хлопців! Я

їні!», прапор наш, а на ньому – метелик. Це – символ душі.

Під Щастям нам зустрілась Катерина. Ми передавали допомогу, а вона вийшла на дорогу – у фаті, весільній сукні. Очі здоровенні – такі, як озера! Вона принесла нам коровай і каже: «Я запрошую вас на весілля!» На моїй акварелі Катерина тримає хрестик у долонях. І летять по дорозі ангели.

Із бліндажу вийшов котик. Підняв лапку, а на ній – маленька стрічка жовто-блакитна прив'язана. І я його теж зобразила: благає котик про перемир'я.

Написала картину – у вікні чотири пори року. В одній шибці – маленькі підсніжники, в іншій – веселка, в третій – осінь, листя летить, а в четвертій – зима люта. І сидить біля вікна мати, поруч – фото сина. Свічечка. Хліб почорнів. Вона в сльозах вся, чекає. І невідомо нічого: ні листів немає, ні повідомлень...

БАЧЕННЯ І МРІЇ

Зі мною трапилась така ситуація цікава, – розкажу пані Леся, – я своєму другові з Луганська ще років вісім тому подарувала репродукцію однієї роботи. Там – коні, квітучі сади, весна. Вона у нього довгий час висіла вдома. А якось він мені телефонує і каже: «Леся, у мій будинок потрапив снаряд і картина понівечилась!» Я його попросила передати мені хоч те, що залишилось. І ви знаєте, він передав! На червоному полотні я зобразила снаряд і шматки цієї роботи, тих коней, наклеїла на папір. Не знаю, звідки воно йде, але я так це побачила.

Дуже хочеться тепер на світлому папері зобразити дітей загиблих воїнів. Я прагну допомогти їм якимсь підтримати, дати зрозуміти, що вони не самі у цьому світі. А їхні безстрашні батьки назавжди залишаться в історії героями.

Мене мої друзі дуже підтримують. Ще за часів Майдану я познайомилася з однією поетесою – Юлією Ющенко. Вона по материній лінії є прародичкою Шевченка. Юлія написала чудову книжку – «Кобзар моєї епохи». А зараз до кожної моєї акварелі створила чотиривірш. І так влучно! Коли розповідаю про роботу, описую процес її створення, ці тексти дуже доповнюють. Вона хоче видати свої нові поезії з моїми ілюстраціями.

Фото з архіву Лесі ТИЩЕНКО

Головний редактор
газети «Культура і життя»
Євген БУКЕТ

література

■ СВЯТО ДОНЕЦЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА

У Слов'янську, в Донбаському державному педагогічному університеті відбулось літературно-мистецьке свято, присвячене сучасним письменникам-землякам.

Організаторами виступили працівники наукової бібліотеки зазначеного вищого навчального закладу та правління Донецької обласної письменницької організації. Захід приурочили до Міжнародного дня письменника та Міжнародного дня поезії.

У Донецькій обласній організації Національної спілки письменників України (далі – НСПУ) – 56 осіб. Але зібрати усіх немає змоги, адже частина з них залишилися на окупованих територіях чи стала переселенцями. Голова обласної організації Павло Куц, відвідавши Слов'янськ, провів збори з місцевими письменниками й запропонував створити тутешній осередок, до якого б увійшли члени НСПУ північної частини Донеччини. Координувати його діяльність вирішили доручити членові НСПУ, доценту педуніверситету Валерію Романьку.

Запросили до Слов'янська членів НСПУ північної частини Донеччини: із Краматорська – Юрія Доценка та Миколу Сміщенка, із Лиману – Геннадія Грибанова, із Красноармійська – Петра Гайворонського, зі Слов'янська – Володимира Глуценка, Валерія Романька, Миколу Сіробабу, Олександра Ярового.

Молодь Слов'янська з письменниками-земляками

Працівники бібліотеки разом зі студентами 4-го курсу філологічного факультету, за порадами знаного краєзнавця та літературознавця Валерія Романька, розробили сценарій, створили слайди (портрети, біографічні дані) про кожного із запрошених, підготували виставку їхніх видань.

На зустріч прийшли студенти-філологи та викладачі філологічного факультету Донбаського педагогічного університету, бібліотекарі, школярі місцевих шкіл, учні педагогічного ліцею. Від імені ректорату присутніх привітав проректор, кандидат історичних наук Сергій Швидкий. Ведучі заходу – студенти Іван Проскурін, Наталія Любовік та Ольга Мілько – представили творчі портрети письменників-земляків. Виступили В. Романько, В. Глуценка, М. Сіробаба, Ю. Доценка. Свої вірші читали члени міського літературного об'єднання «Світанок» Валентин Воробйов та Петро Проскураков, учениця Слов'янської загальноосвітньої школи № 8 Катерина Волошина. Співом присутніх привітали Оля Новікова та Євгенія Теофанова.

Голова комісії з присудження Загальноослоб'язанської літературно-мистецької премії імені Михайла Петренка Валерій Романько вручив пам'ятний знак та посвідчення лауреата премії письменнику Юрію Доценку. Від бібліотеки гості отримали пам'ятні подарунки. Подякувавши організаторам заходу, Валерій Романько виголосив пошанувальне, нагадавши слова Ліни Костенко: «Поете, вмій шукати і чекати! Найкращий вірш ще ходить на свободі».

Іван ПРОСКУРІН, Наталія ЛЮБОВІК

Україно-німецька міжнародна літературна премія імені Олеся Гончара

Олеся Гончар

Щовесни молоді письменники України виборюють право стати лауреатами престижної міжнародної україно-німецької премії, заснованої 1996 року німецькими меценатами письменницею Тетяною Куштєвською,

підприємцем Дітером Карренбергом та Національною спілкою письменників України.

ЛАУРЕАТИ 2016

Номінація «Проза»
Олег АНДРІШКО (с. Вітрівка, Криничанський район, Дніпропетровська область) – за роман «Пісня цапів».

Номінація «Мала проза»
Христя КОВАР (м. Брно, Чеська Республіка) – за збірку оповідань «Біологія почуттів».

Номінація «Поезія»
Микола АНТОЩАК (м. Вінниця) – за збірку поезій «Тисяча степових років»

Ігор АСТАПЕНКО (м. Київ) – за збірку поезій «Лихотомія».

Номінація «Публіцистика»
Аліна КОНОТОП (с. Великі Кринки, Глобинський район, Полтавська область) – за збір-

ку нарисів «Жінка на українських просторах».

Номінація «Літературна праця»

Петро ЧЕРВОНІЙ (м. Дніпропетровськ) – за літературно-фольклорне дослідження «Босоркня. Страшилки з берегів Дніпра».

Премія німецьких меценатів та Всеукраїнського фонду відтворення видатних пам'яток історико-архітектурної спадщини ім. Олеся Гончара

Алла МИКОЛАЄНКО (м. Київ) – за збірку поезій «Затемнення води».

Лауреати премії

Талант як об'єднавчий фактор

Лауреатів недержавної україно-німецької премії імені Олеся Гончара обрано. І такими словами, під час церемонії нагородження, їх привітали її засновники:

«Літературний хист завжди рідкісно-винятковий. Він – унікальний. І те, що може промовити один художник слова, не дано сказати іншому й більш талановитому. Тут – кожен неповторний.

Молоді лауреати нашої україно-німецької премії 2016 року різняться віком, їхні твори – різні за стилем і матеріалом. Та їх об'єднує те, що вони талановиті.

Будьмо вдячні усім членам нашого журі, а особливо чудовому поетові Петру Перебийнісу за те, що не шкодуючи часу й сил, вони уважно читали усі подання на конкурс. І визначили найкращі.

Коли палять книги на площах – це страшно. Та ще страшнішим є – нечитання. Якщо талановиті мудрі книги не читають – це жахливо. Саме тому ми, засновники конкурсу, Дітер Карренберг і я – по мірі можливості докладаємо своїх зусиль, щоб талановиті українські автори могли пробитися до читача. Де взяти слів, щоб описати нашу радість, коли ми

поштою отримуємо від лауреатів їхні перші видані книжки!

А ще ми видаємо щоп'ять років альманахи, до яких входять твори наших лауреатів. Такий збірник вийшов друком до 10-ти ліття премії, тоді до 15-ти ліття, а тепер ми готуємо антологію молодих авторів України до 20-ти ліття нашої премії у 2017 році. Крім того ми перекладаємо на німецьку і публікуємо тексти наших лауреатів у німецькій пресі.

Одна німецька читачка наших антологій написала нам так: «за цими текстами можна скласти біографію молодого українця – біографію, у якій є і юнацька стрімголовість, і молода віра, й гіркі роздуми зрілості, і драма розбитих мрій, і любов до України, і втрата цієї любові, й біль розставання зі звичним світом, і радість повернення у цей світ. Я відкрила для себе молоду українську прозу...»

Ми дуже сподіваємося, що ви, молодь, зумієте зберегти честь української культури, шляхетність українського художнього слова, завжди вірного народній правді. Ми впевнені, що ви будете достойними звання лауреатів цієї премії.

Олеся Гончар любив і підтримував молоді таланти. Він письменник – на всі часи. Можливо, ми ще й досі не над-

Тетяна КУШТЕВСЬКА

то старанні читачі його геніального «Собору». А він же ще в 1967 році у цьому пророчому романі застерігав проти лиховісних екологічних катастроф і проти того, що насуваються часи безкінечних перевтілень, перевертнів, мімікрій і містифікацій, коли промиваються мізки і вихолощуються серця.

Пам'ятаєте, в «Соборі» студент Микола обурюється тими, «хто вдень нас моралі вчать, а вночі відучують»? Гончар дуже точно діагностує цю суспільну хворобу – демагогію, створив прірву між словом і ділом. Недаремно цей роман, надрукований в 1968 році, був одразу ж вилучений з бібліотек. І я пам'ятаю, як цю книгу передавали з рук в руки.

Вірю, що коли б Гончар прожив би ще років сім, то, можливо, життя в Україні пішло б інакше. Він був і лишається абсолютним світлом суспільної думки. Олеся Гончар – складна особистість. Могутня. Непередбачувана. Він – письменник в найширшому розумінні слова, у якого є особливий дар провісництва. Його собор – своєрідний головний герой книги. Він – символ стійкості народного духу України, який живе усупереч силам руйнації.

Саме таких книг, які не старіють з віком, без яких українське письменство було б неповним я й бажаю нашим молодим талановитим авторам. І не бійтеся братися за злободенні пекучі теми. Письменник – не постачальник надій, а постачальник ПРАВДИ, якщо він, звичайно, справжній письменник.

Ми бажаємо вам – нашим лауреатам 2016 року, художньо обдарованим натурам, творчим особистостям – нових і талановитих творів, наснажених і зігрітих теплом любові до нашої України.»

Тетяна КУШТЕВСЬКА,
Дітер КАРРЕНБЕРГ,
засновники недержавної україно-німецької премії імені Олеся Гончара

редактор
Володимир СУБОТА

слобожанщина

■ СЦЕНА – ДИНАСТІЇ

У Харківському національному університеті мистецтв імені І. Котляревського започатковано проєкт «Музичні династії».

У місті чимало сімейних ансамблів, до складу яких входять музиканти різних поколінь. Дехто професіонал, хтось одержав початкову музичну освіту, але працює за іншим фахом. Але всіх їх об'єднує любов до музики.

Університет зібрав на одній сцені саме такі творчі колективи. Кожен їхній виступ – відкриття для глядачів. Перш за все, усіх цікавив склад. Успішно виступив шестирічний Богдан Яковлев, котрий уперше акомпанував на гітарі своїй мамі Ганні Помпеевій (сопрано). Усіх зачарував концертний номер династії Ревуцьких (мама, тато і троє їхніх дітей), Крамаренків (Василь, Андрій Крамаренки та Ірина Горобець). Сестри-близнюки Олександра і Марія Кушнаренко спочатку разом зіграли на саксофонах, а потім – на фортепіано у чотири руки. . .

Учасники проєкту «Музичні династії»

Подібні концерти обіцяють бути регулярними, оскільки свою майстерність показали далеко не всі музичні династії Харкова.

■ ДЗВОНКИ ДОБРА

7 квітня у Харківському національному академічному театрі опери і балету імені М. Лисенка пройшов благодійний концерт великого дитячого хору у складі 300 випускників табору Music Camp Kharkiv, який відкрито у рамках проєкту Music Camp International в Україні.

Перед концертом протягом тижня педагоги на чолі з Констанцією Фортунато (США) провели для усіх бажаючих мастер-класи з хорового співу, гри на різних музичних інструментах, виконання хороших композицій кількома мовами.

– Цей проєкт представляє добру музику, яка необхідна нам усім у цей скрутний час. Особливо дітям, котрі потребують дорослої уваги, – зазначила заступник генерального директора Ольга Євдокимова.

■ ЛІКНЕП ПЕДАГОГІКИ

VIDSOTOK – так називається мистецьке об'єднання молодих художників, яке реалізувало проєкт «Не їж жовтий сніг». Його тему молоді художники Микита Філоненко, Тетяна Суслик, Дмитро Попов, Тетяна Пухнавцева і музикант Микита Гуров визначили так: дитячі заборони і їх порушення.

Муніципальна галерея надала свої зали для візуалізації результатів роботи митців. Не лише картини, але й музичний супровід допомагають глядачам краще розібратися у психології дитини на рівні «це можна, а цього ні». Чому так, як виникають заборони, що станеться, якщо порушити їх? І взагалі, звідки беруться ті чи інші заборони? Ця виставка – своєрідний лікнеп педагогіки.

Дорогу торує музика

Володимир СУБОТА

У Харківській середній спеціалізованій музичній школі-інтернаті пройшов XII Міжнародний конкурс юних піаністів Володимира Крайнева.

Він організований Міністерством культури України та Українським філіалом Міжнародного благодійного фонду допомоги юним піаністам Володимира Крайнева.

Дитячих конкурсів такого рівня в Україні всього два. Це зазначений і конкурс Володимира Горовіца. Обидва – члени Європейської спілки молодіжних музичних конкурсів (ЕМСУ), що є визнанням заслуг та авторитету зазначених змагань.

Конкурс юних піаністів, про який мова, проводиться з 1992 року. Маєстро без вагань згодився організувати його саме у Харкові, бо свого часу закінчив спеціалізовану музичну школу-інтернат.

Після чотирьохрічної перерви Харків знову люб'язно прийняв юних піаністів. Така тривала перерва була вимушеною: викликана як буремними суспільно-політичними подіями в Україні, так і агітажем деяких російських діячів від музики навколо ідеї щодо перенесення цього конкурсу до Москви. Завдяки протидії групи підтримки харків'ян на чолі з випускником школи-інтернату, а нині викладачем Музичного інституту Кура-

Переможці конкурсу

сіки Сакуе (Японія) Андрієм Жовтоногою та активній діяльності директора школи-інтернату, заслуженого діяча мистецтв України Валерія Алтухова конкурс усе-таки поновив свою роботу в Харкові.

Цьогорічне змагання вирізнялося від попередніх. Уперше до програми введено номінацію «Дебют», яка поділяється на чотири групи. Це дає можливість взяти участь у творчих змаганнях тим, кому ще бракує сил витримати емоційно і фізично напружених три тури. Адже виконуються як конкурсні програми, так і концертні. Цього року на сцені разом із юними піаністами виступали молодіжний академічний симфонічний оркестр «Слобожанський» (художній керівник – народний артист України Гаррі Абаджян) та симфонічний оркестр Харківської філармонії (головний диригент – заслужений діяч мистецтв України Юрій Янко).

У конкурсі взяли участь 50 учасників. Їхній талант оцінювало авторитетне журі на чолі

з професором Литовської академії музики і театру Юстасом Дваріонасом.

– Із кожним роком рівень виконавської майстерності конкурсантів стає все вищим. Це свідчить про те, що сьогодні музична культура досить популярна серед молоді. Переможці попередніх конкурсів (а це сотні талановитих хлопчиків і дівчаток) одержали можливість продовжувати навчання у престижних школах Європи, виступати з кращими оркестрами світу, – сказав пан Дваріонас.

Українці Яромир Боженко, Ігор Четувєв, Олександр Романовський, китаянка Тонг Бо, росіянин Даниїл Кирилов та багато інших уже здобули світове визнання завдяки перемозі на конкурсі юних піаністів Володимира Крайнева.

Журі особливо відзначило 11-річного киянина Романа Федюрка (перша премія у молодшій групі). Юний музикант успішно здолав конкурсний марафон, бездоганно виконавши прелюдію і футу

Йоганна Себастьяна Баха, одну із сонат Йозефа Гайдна, фантазію Фредеріка Шопена і Другий концерт для фортепіано з оркестром Людвіга ван Бетховена. У Романа вже є досвід виступів на подібних конкурсах. Йому аплодували у Чехії, Словаччині, Італії.

Аналогічно виступила і харків'янка Анастасія Гай (друга премія у старшій групі). Настя зіграла на роялі настільки блискуче, що за одностайним рішенням журі вона була нагороджена ще й спеціальною премією Європейської спілки молодіжних музичних конкурсів.

Юні піаністи майстерно виконували твори як сучасних українських, так і зарубіжних композиторів. Приміром, Дмитро Шевченко (дипломант конкурсу, нагороджений спеціальним призом «За музичну перспективу») вибрав «Легенду» Віталія Костенка, Наталка Соколенко – «Коломийку» Мирослава Скорика... Переможець у номінації «Дебют» (4 група) Олександр Панченко віртуозно зіграв твори Сергія Рахманінова, Катерина Курілко (третя премія у старшій групі) обрала музику Фредеріка Шопена, Владислав Хайрутдінов (третя премія у старшій групі) – Ференца Ліста...

22 юних піаністи вибороли перемогу у напруженому творчому змаганні. Але у нашому конкурсі немає переможців. Адаже усі учасники здолали ще один щабель у своєму русі уперед, – на закритті конкурсу сказав Валерій Алтухов.

Стилістика – європейська

На виставці Юлії Бондар-Кухтіної «Україна, серцем омріяна» представлено понад 50 робіт живопису та графіки, написаних протягом останніх років.

Експозицію розгорнуто у виставкових залах Харківського художнього музею. Твори вирізняються від попередніх, які демонструвалися у цьому музеї п'ять років тому. На пейзажах, натюрмортах, портретах нині відчувається вплив образотворчої стилістики модерністських течій сучасного європейського художнього процесу, чого не було помітно раніше.

Натюрморт

У пейзажах Юлії домінують два напрямки – камерний і панорамний. Вона створює свої роботи у характерному

фризовому форматі, що додає їм привабливої перспективи і масштабності. Пейзажам, написаним на пленерах, притаманна вишукана тонова градація кольору, органічне співвідношення нижніх і прозорих тонів.

Архітектурні види сучасних мегаполісів вирізняє романтичність настроїв, певна ностальгія за минулим життям. Колони, пілястри, каріатиди вималювані майстерно, але не фотографічно.

Кожен архітектурний елемент художника виписує теплими тонами, тим самим пе-

редаючи затишність і красу обраної нею будови.

– Художниця особливо помітно прогресувала у пейзажному жанрі. Вона його урізноманітнювала зимовими краєвидами, акварельними етюдами, додала емоційного забарвлення, – зазначає завідувач відділу українського мистецтва музею Ольга Денисенко.

Натюрморти і портрети також мають свої образотилістичні та кольорові особливості. Як правило, художниця охоче використовує темний фон, іноді стилізуючи його під декоративне панно.

редактор
Надія ПАСТЕРНАК

у місті лева

■ У ЛЬВОВІ – «ФРАНЦУЗЬКА ВЕСНА»...

У Музеї етнографії та художнього промислу 1-го квітня стартує «Французька весна – 2016». Урочистим відкриттям стане виставка фотографій Клода та Марі-Жо Карре «Цигани – народ Європи». Відкриттю експозиції передуватиме присвячена цій тематиці конференція за участю польського професора Леха Мруза, співавтора праці «Цигани в Румунії».

У рамках «Французької весни» відбудуться концерти органної музики, концерти в стилі реп, вистави «Блабла Бла», «Оскар і Рожева пані», конференції французького філософа та політолога Філіпа де Лара «Європа, нації та націоналізм: поза замовчуванням і упередженням» та французького письменника, члена Французької академії Домініка Фернандеза «Словник французької мови». Ці заходи триватимуть до 3 травня.

■ ... І ГАЛА-КОНЦЕРТ КОНКУРСУ ХОРЕОГРАФІВ

У театрі опери та балету імені С. Крушельницької 15 квітня відбудеться закритий фінал другого Всеукраїнського конкурсу хореографів «БАЛЕТ-FEST».

Проект «БАЛЕТ-FEST» розпочався у жовтні 2015 року. Всі учасники проекту пройшли відбірковий онлайн тур. До фіналу дійшли постановки 10 хореографів із різних міст України, роботи яких здобули найвищу оцінку.

Організатори запрошують дітей із соціально незахищених категорій, а також тих, які займаються у танцювальних гуртках та колективах, відвідати заключний фінал другого Всеукраїнського конкурсу хореографів «БАЛЕТ – FEST».

■ ТКАНЕ, ВИТНУТЕ І ВБРАНЕ

У Палаці мистецтв відкрилась виставка «ЕТНО лялька VI» у рамках VIII фестивалю «Ляльковий світ». До виставки увійшли авторські проекти «Ткане, витнуте і вбране» від М. Антошка та Д. Альошкіної і «На перетині ниток» від І. Бердаль-Шевчик.

Основою виставки «Ткане, витнуте і вбране» стали ткани сорочки, над якими Марія Антошка працювала два роки. Кожна сорочка має свій колорит та орнаментику, що характерні для того чи іншого регіону України, однак поєднані у творчій інтерпретації майстрині. Також на виставці представлені численні ляльки-мотанки, виконані з притаманним їм українським колоритом.

■ В ОПЕРІ – «НАТАЛКА ПОЛТАВКА»

У Львівському національному академічному театрі опери та балету з великим успіхом та аншлагом пройшла прем'єра опери «Наталка Полтавка» Миколи Лисенка.

Опера на три дії виконувалась українською мовою. У партіях блискуче виступили заслужена артистка України Любов Качала (Наталка), заслужена артистка України Наталя Дацько (Терпелиха), лауреат всеукраїнського конкурсу Василь Садовський (Петро), лауреат всеукраїнських конкурсів Петро Радейко (Микола) й інші актори.

Як Дух театру викликали...

Надія ПАСТЕРНАК

У Львівському драматичному театрі імені Лесі Українки відбулась прем'єра документальної вистави «Дух театру: операція «Екзорцизм».

Вона є частиною проекту «Актори. Перформативність. Дослідження» і реалізується в рамках 3-ї ЕЕРАР Residency/Internship Program 2015 з нагоди Міжнародного дня театру.

Гра світла і темряви, класичні, добре підготовлені акторські ролі і цілковита спонтанність на сцені; молоді актори, які ще навчаються, і старожилки, котрі віддали цій сцені понад п'ятдесят років свого життя, традиційні театральні декорації і цілком модерні прийоми зі світловими ефектами, звуком та асиметричним екраном; реальність і потойбіччя із викликанням Духу театру, глядачі на сцені у цілковитій темряві і ще багато чого було минулої неділі в театрі імені Лесі Українки.

У такій незвичайній формі, з елементами гумору і сатири, відбулась відверта розмова про театр, про покликання актора й про історію львівсько-

Сцена із спектаклю

го театру, який за багато років свого існування як тільки не називався (Всеукраїнський театр Червоної Армії, Театр Українського Військового округу, Драматичний театр Прикарпатського військового округу, Драматичний театр Західного оперативного командування, Муніципальний театр, ще й інші назви були, яких і згадувати не хочеться – авт.).

І зараз театр переживає не найкращі свої часи, але на його сцені справді була вистава, були історії, які вперше прозвучали від людей, котрі їх пережили, котрі віддали театру велику частину свого життя. Вони чесно робили свою роботу, незважаючи на те, яку назву

мав театр і яка символіка була на його логотипі. Ці свідки театру найкраще відчувають його genius loci – дух місця.

«Користуючись методами експериментального напрямку – театру свідка – ми спробували бути гранично чесними з собою, між собою та глядачем, поєднали досвід людей, котрі провели все своє життя на цій сцені і котрі лиш недавно на неї ступили, і разом працюємо для того, щоб подолати стереотипи, позбутись упереджень та зрозуміти, який він, – genius loci театру Лесі Українки», – каже режисер Павло Ар'є.

«Це частина трошки більшого проекту, який присвячений акторам узагалі і також спе-

ціально акторам театру Лесі Українки. Цей проект взявся з конкретного випадку – конфлікту, що тут відбувся між акторами і директором, якого тут уже нема. Наша організація Східно-європейська платформа сценічних мистецтв якось дуже позитивно була налаштована до такої ідеї, – каже її представник Йоанна Віховська. – Як на мене, це – вистава, дуже класна, якісна, і таку якість не завжди можна побачити в українських академічних театрах».

«У спектаклі справді було багато спонтанності, але він має певну структуру, блоки, – розповідає молодий актор, четвертокурсник факультету культури і мистецтв ЛНУ імені І. Франка Дмитро Наумець. – Багато чого мінялося на ходу. От Жанна Тугай, народна артистка України, яка 57 років віддала цьому театру, багато разів виходила. Могло навіть здатися, що це – її вечір, її бенефіс, але для мене важливо, щоб ми побачили одне одного, почули, щоб мали той зв'язок із минулим, тому що дуже важливо, де ти стоїш».

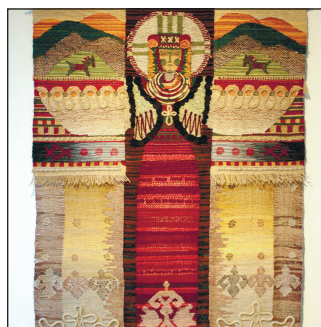
Здається, що після цієї вистави зв'язок між минулим театру і його сьогоденням трішки зміцнішав.

Фото Йосипа МАРУХНЯКА

Не копіювати – осмислювати

У галереї Львівської національної академії мистецтв відкрилась виставка творчих робіт студентів та випускників Косівського інституту прикладного і декоративного мистецтва.

В експозиції – дерев'яні вироби з традиційною гуцульською різьбою, кераміка, ткацтво, текстиль, вироби зі шкіри, ювелірні прикраси з металу, одяг, дерев'яні іграшки і зразки меблів. Ці роботи поєднують у собі автентичні національні мотиви та стилістичні новації сьогодення. Цією виставкою організатори хочуть показати трансформацію надзвичайно багатих традицій гуцульської художньої культури у XXI столітті в контексті розвитку сучасної мистецької освіти в Україні.

«Сьогоднішня виставка для нас – це свято, адже ми маємо нагоду продемонструвати нашу співпрацю із Львівською національною академією мистецтв, яка триває вже багато років. Укотре переконаємося, що оце словосполучення – «традиція й інновація» – тут звучить по-новому, актуально і дуже сучасно. Ця виставка свідчить про високий рівень

майстерності студентів і наших добрих наміри. Наші вихованці часто беруть участь у різних пленерах, конкурсах, оглядах і завжди займають високі призові місця», – сказала під час відкриття виставки в.о. директора Косівського інституту прикладного і декоративного мистецтва Галина Войтишин.

«Косів – це такий рідкісний осередок, де збереглися живі традиції. Це не є штучно створена школа у якомусь місті, звідки потрібно їхати і шукати матеріал для натхнення. У нас він є всюди, – каже педагог, кандидат мистецтвознавства Вікторія Жаворонкова. – У нас досі дуже жваво функціонують різноманітні художні промисли, і завдяки нашому навчальному закладові вони мають можливість не тільки вижити, але й утвердитися і

розвиватися... Ми навчаємо студентів не копіювати твори народного мистецтва, а осмислювати їх, адаптувати до сучасних мистецьких процесів».

На виставці представлено сорок три роботи студентів з Косова на Івано-Франківщині, які вже є унікальними творами мистецтва.

 Надія ПАСТЕРНАК
 Фото Йосипа МАРУХНЯКА

редактор
Світлана СОКОЛОВА

МУЗЕЙНИЦТВО

Із найбагатших. У Європі

Унікальна збірка народних музичних інструментів – візитівка Національного музею народної архітектури та побуту України, що в Пироговому на околиці Києва.

Про цей скарб – наша бесіда із головним зберігачем наукового відділу обліку музейних фондів Тамарою Русіновою.

– **Пані Тамаро, скажіть будь ласка, які народні музичні інструменти зібрані у фондовій колекції?**

– Група «Музичні інструменти» становить 704 одиниці збереження: це одна з найбільших і найцінніших в Україні та Європі збірок народних музичних інструментів. Вони зібрані з усіх регіонів, адже науковці Національного музею народної архітектури та побуту (далі НМНАПУ) іздили

у відрядження по всій Україні, відшукуючи у різних селах та містах інструменти, які можна було придбати чи отримати у подарунок.

Потрібно віддати належне Ігорю Шрамку, який у 1970–80-ті роки працював завідуючим сектором музичних інструментів відділу фондів НМНАПУ та дав початок одній із найбагатших колекцій музичних інструментів. Кожен інструмент із фондової збірки являє собою невеличке відкриття.

Усі різновиди українських народних музичних інструментів, які є у фондовій колекції, представлені на виставці «Українські народні інструменти

Громадський діяч М. БУР'ЯНОВА, директор музею в Пироговому Ю. БОЙКО та перший заступник міністра культури України І. ЛІХОВИЙ

XVIII–XX століть». Експозицію можна оглянути до 13 квітня в галереї «Печерська», що на території Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника. Тут і духові інструменти (сопілки, денцівки, півтораденцівки, дводенцівки, флюяри, теленки, свирілі, ріжки, роги вівчарські, наї, кувиці, трембіти), і духові язичкові (кози), і язичково-щипкові (дримби). Струнно-щипкові (кобзи, панські бандури (торбан) бандури), струнно-смичкові (скрипки, басы, козобасы, гудок, ліри), струнно-ударні (цимбали), а також ударні: ударні мембранофони (бубни) та фрикційні мембранофони (бугаї).

Отож музичні інструменти українців поділялися на ударні, духові та струнні.

– **Яким чином видобували звук на них? Чи були вподобання щодо видів залежно від регіону?**

– До найдавніших ударних відносять бубон, бугай і тулумбас. Крім того, для створення шумових ефектів використовували деякі предмети побуту – підкову, рубель, качалку тощо. Бубон – дерев'яний обруч діаметром близько 50 см, на якому закріплювалась мембрана зі шкіри. В обручі робили прорізи, куди вмонтовували маленькі дзвіночки, металеві пластинки – брязкальця.

На Запорізькій Січі набули великого поширення тулумбаси – металеві, часто мідні, казани, затягнуті шкіряною мембраною, по якій вдарили дерев'яним молотком. Любили українці і бугая – інструмент у формі невеликого конусоподібного барильця. На мембрані був проріз, куди вставляли пучок кінського во-

лося («хвіст»). При смиканні його вологими пальцями добувався сильний звук, схожий на ревіння бугая (звідси походить і назва).

Співучий народ створив також цілий ряд духових інструментів: сопілку (денцівку, зубівку, флюяру), трембіту, ріг, сурму, трубу, волинку. Найулюбленішою була сопілка, виготовлена із калинової гілки, бузини, ліщини, очерету... Довжина сягала 30–40 см, у нижньому кінці просвердлювали 5–6 дірочок. У західних регіонах побутовували різновиди сопілки – денцівка, дводенцівка, флюяра, а також трембіта – довга (до 3 м) конічна дерев'яна труба без отворів. Діаметр її поступово збільшувався від 25 до 60 см, утворюючи розтруб (голосницю). Така конструкція надавала трембіті потужного звучання. У козацьких полках бойовий запал піднімала сурма – дерев'яна трубка із 7-ма дірочками і розтрубом у нижній

частині. Старовинним народним інструментом була волинка (коза, дуда), що виготовлялася із овечої чи козячої шкіри, трубок, клапанів, вставлених у міх.

Улюбленими струнно-щипковими інструментами були бандура, торбан (панська бандура), поширений серед козацької старшини, панства, духовенства. Торбан мав овальний, більш витягнутий, ніж у бандури, корпус, від 30 до 60 струн та приструнків. Значного поширення набули в Україні і цимбали. Їхня резонансна коробка має фор-

му трапеції, над верхньою декою якої натягнуто струни. На цимбалах грали, ударяючи паличками по струнах.

– **Які сторінки історії музичної культури України розкривають ці інструменти?**

– В історії музичної культури України гра на багатьох музичних інструментах була цілим явищем у минулих століттях та відродилася в сучасному українському народному мистецтві. Це історія кобзарства, лірництва, трістних музик.

Унікальним явищем є гра на кобзі (кобзарство). Його носії – кобзарі – впродовж століть розкривали правду життя, будили в ньому національну свідомість, передавали тисячолітню мудрість, закликали до боротьби зі злом. Спадок кобзарів – це думи, історичні пісні, оповіді з історії. Ставлення до них у народі було особливим. В українському фольклорі є два типи кобзарів – образ сліпого дідуса, який зберігає пам'ять багатьох поколінь і втілює в собі мудрість українського на-

МУЗЕЙНИЦТВО

роду, та козака Мамаю – умілого воїна, бандуриста.

Меншою мірою лірники – співці, які супроводжують свій спів власною грою на лірі. У минулі часи ними ставали переважно вихідці з народу. Поряд із кобзарями (бандуристами) вони були, по суті, професійними виконавцями народного фольклору. Лірники здебільшого співали релігійні канти та псалми, часто виконували жартівливо-сатиричні, рідше – історичні пісні. Ліра була поширена серед бродячих музикантів, багато з яких були незрячими.

Мистецтво лірників не було таким популярним серед народу, як мистецтво кобзарів, останнє завжди затіяло його.

Перша згадка про троїстих музик в Україні датується кінцем XVII – початком XVIII століття. Ці музики відігравали важливу роль у побуті українського села, на весіллях, ярмарках, народних святах і виконували переважно танцювальні і пісенні мелодії. Народні музики мають і свої особливі способи гри: наприклад, опирають скрипку до власного корпусу на рівні грудей. Скрипка є провідним інструментом троїстих музик. Особливості складу в центральних областях України – скрипка, басоля (бас), бубон. На Поліссі зберігаються давні форми народного інструменталізму, скрипка в яких складає основу гуртової музики: скрипка, скрипка-втора, барабан. У західних областях України: скрипка, цимбали, бубон; скрипка, сопілка, бас; скрипка, сопілка, цимбали.

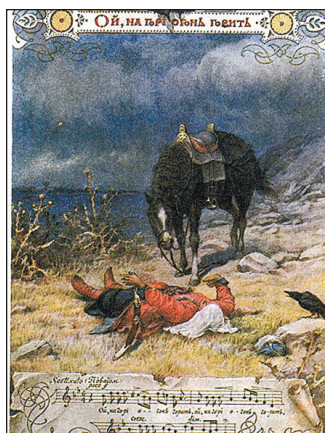
– **Однією з родинок виставки в галереї «Печерська» є бандура з малюнком із зображенням сюжету з листівки Амбро-**

сія Ждахи. Розкажіть, будь ласка, про неї докладніше.

– Цікавим відкриттям для співробітників нашого музею стало виявлення того факту, що у фондівій колекції НМНАПУ знаходиться унікальна за декоративним оформленням бандура з Кіровоградщини, на якій зображено сюжет з листівки Амбросія Ждахи «Ой, на горі вогонь горить». Очевидно, цей сюжет особливо вразив невідомого художника, що розписував бандуру, й у роботі поєдналася поезія музичного інструмента та мистецького пензля. Глибокий символізм є у поєднанні трагічного сюжету, зображеного на бандурі, й у долі самих бандуристів та творчої інтелігенції того часу, що, проте, залишила нам у спадок свою любов до України, втілену у чудових мистецьких роботах. Сама бандура є звичайною за строем та формою.

– **На згаданій виставці демонструють і старосвітську бандуру, на якій, за легендою, грав Тарас Шевченко, перебуваючи в Седневі на Чернігівщині, в маєтку Лизогубів. Розкажіть, будь ласка, про цей експонат. Як він потрапив до музею, звідки взялась легенда?**

– Легенда про цю бандуру, яку записав Ігор Шрамко, і понині відома в Седневі. За нею він їздив у Седнів три рази та вмовив старого вчителя передати бандуру у музей. За легендою, вона належала одному з прохожих кобзарів, який зупинився біля маєтку Лизогубів та заграв думу. Шевченко, почувши його гру, вийшов до нього та, прослухавши її, запропонував заграти на інший лад самостійно. А через деякий час Лизогуби відшукали того кобзаря та викупили в нього бандуру. Характерною особливістю цього інструмента є зображення червоної квітки з темно-червоним листям на тильній частині.

Взагалі у фондівій колекції багато музичних інструментів із «родзинкою». Це скрипки відомих світових майстрів, музичні шкатулки, піанолі, органи, шарманка, авторські роботи бандур для конкурсів, які не ввійшли в серійне фабричне виробництво (їхня унікальність у тому, що вони існують в єдиному екземплярі) та інші. Понад 100 бандур – твори невідомих майстрів, а також О. Корнієвського,

В. Тузиченка, М. Олексієнка, С. Голівця, Т. Снігіррова, Г. Андрійчика та інших. У фондах музею зберігаються зразки бандур найрізноманітніших конструкцій, форм, різних за технологією виготовлення, віку – від старовинної почорнілої від довгих років кобзи до найновішого модернізованого інструмента, а також інструменти музичного майстра-конструктора Івана Скляра.

– **Чи є проблеми поповнення та зберігання колекції?**

– Науковці музею продовжують їздити у відрядження та збирати предмети музейного значення, але у нинішні часи люди почали більше цінувати сімейні реліквії та відмовляються передавати їх до музею.

Збереження відповідає нормам, але на сьогодні колекція потребує більшого приміщення та посади реставратора.

– **Де можна побачити експонати після закриття виставки в галереї «Печерська»?**

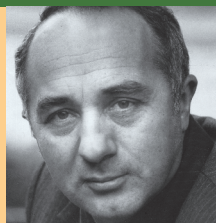
– На наступних виставках. А безпосередньо з експонатами у цій галереї можна буде ознайомитися у разі можливості видачі Музеєм каталогу виставки.

– **Яким Ви бачите найбільше майбутнє колекції?**

– По можливості вона поповнюватиметься. Але щодо експонування, оскільки музей не має свого виставкового залу, ми більшою мірою розглядаємо пропозиції співпраці з іншими музеями та виставковими залами.

Спілкувалася Світлана СОКОЛОВА
Фото Валентина КОНДРАТЮКА

Головний редактор
журналу «Музика»
Володимир КОРНІЙЧУК

Музика

ШАНОВНІ НАШІ ЧИТАЧІ!

Перед Вами – оновлений випуск часопису «Музика»: оновлений як у своєму дизайні, так і за змістом, а ще – стилем подачі різноманітних музикознавчих матеріалів, які, сподіваємось, зацікавлять Вас інтригою, професійністю, аналітикою й популярністю викладу авторської думки.

Тож на підтвердження сказаного пропонуємо Вам, перш за все, сенсаційний матеріал-спогад відомого хормейстера сучасності, народного артиста України, почесного академіка Національної академії мистецтв України Михайла Гринишина (світлина на обкладинці) про свою вчительку, геніальну оперну співачку світового рівня, легендарну Соломію Крушельницьку, пам'ять про яку живе не лише в умах шанувальників її таланту, а й у душі єдиного її учня, нині суцього в Україні, котрий наближається до свого 95-ліття.

Пропонуємо Вам не менш резонансний матеріал про юну піаністку, переселенку із Криму Христину Михайличенко, яка у своїх п'ять років здобула титул найкращої піаністки півострова серед дітей, у сім – зіграла свій перший сольний концерт, а в десять – виборола перемогу на Міжнародному конкурсі юних піаністів, який відбувся минулого року в Нідерландах. Окрім того – виступила з концертом у штаб-квартирі Світового банку у Вашингтоні. Нині – навчається у Київській спеціалізованій музичній школі імені Миколи Лисенка (матеріал Наталії Осипчук).

Цікавим стане для Вас й ексклюзивне інтерв'ю з видатним маестро сучасності, Героєм України, академіком Анатолієм Авдієвським, який розповів про, далекі, карколомний і навіть у чомусь детективний свій прихід – ще п'ятдесят років тому! – до Національного хору імені Григорія Верьовки, а також про те, як українська діаспора й самі американці сприймали уславнений у світах хоровий колектив (інтерв'ю Володимира Корнійчука).

Далі на Вас чекає матеріал Галини Дуб про Міжнародний фестиваль ContemporaryMusicDays, а також статті відомих музикознавців – наших постійних авторів і дописувачів.

А ще на усіх нас чекає весна: пора квітнування, надій і сподівань на довгоочікуваний мир як в Україні, так і в душах кожного з нас.

Отже, шановні наші читачі! Читайте і передплатуйте оригінальний фаховий часопис «Музика» (передплатний індекс – 74310), з яким Вам буде веселіше жити, а на душі – мелодійніше.

Володимир КОРНІЙЧУК,
головний редактор

Мушкетери по-українськи

Галина ДУБ

Що буде, якщо зібрати разом чотирьох рішучих амбітних молодих людей, запалених спільною ідеєю? «Мушкетери» Олександра Дюма?.. А якщо додати музику? Міжнародна команда на чолі з Альбертом Саприкіним, завдяки якій в Україні пройшов перший фестиваль ContemporaryMusicDays!

З 11 до 21 грудня 2015 р. відбулося 17 музичних концертів та лекцій на дев'яти площадках Києва та Львова від українських і зарубіжних митців.

Такий насичений проєкт насправді визрів із мрії товаришів-засновників про спільний концерт. Ще будучи студентами культурного центру в місті Грац, четверо музикантів створили ансамбль: українець Альберт Саприкін (фортепіано), японець Джуніа Макіно (скрипка), португалець Францішко Мораїш Франко (гітара), серб Дарко

Ансамбль Kroiser Ensemble

Хорватіч (кларнет). Свій колектив хлопці назвали Kroiser Ensemble на честь струмка Krois поблизу їхнього гуртожитку.

У такому складі вони вирішили виконати сучасні академічні твори для українського слухача, адже подібних концертів сучасної музики у нас не так багато.

Відсутність матеріальної підтримки нікого не злякала – домовилися обходитися власним

коштом. А, як відомо, праця заради ідеї є однією з найбільш заразливих форм мотивації, бо ті, хто погодився, готові йти до кінця. Якщо ж цікава й сама ідея, то підтримка неочікувано приходить звідусіль. Хіба не вражає, що на запит у соцмережі про пошук творів для такого нестандартного ансамблевого складу першим реагує іспанський композитор, віцепрезидент Австрійського Товариства Мікротональності Агус-

тін Кастілла-Авіла! (При цьому запит навіть не був перекладений англійською мовою). Всього надійшло 43 партитури.

Авторами відібраних творів були музиканти високого професійного рівня, тож учасники Kroiser Ensemble запропонували їм відвідати Україну і прочитати лекцію або провести майстер-клас.

Таким чином заморськими гостями стали: Агустін Кастілла-Авіла (Іспанія), учень самого Карлхайнца Штокгаузена – Жаймі Рейс (Португалія), композитор та лектор Університету Гете Міхаель Келль (Німеччина), композитор і музикознавець Сергій Невський (Росія-Німеччина), віолончеліст-соліст філармонії міста Регенсбург Томаш Скверес (Польща-Австрія), композитор Мауро Салері (Італія). Коли масштаби задуму розрослися до такого рівня, то матеріальну підтримку частково забезпечили Гете-Інститут, Австрійський культурний форум і Дім освіти та культури «Майстер Клас». Отож замість камерного концерту вийшов справжній десятиденний фестиваль!

Народжена співати

Минуло шістдесят років відтоді, як перестало битися гаряче серце найіменитішої нашої співачки, символу світового оперного мистецтва Соломії Амвросіївни Крушельницької.

Шанувальникам творчості великої Соломії добре відомо, як триумфально виступала вона в кращих театрах світу, зокрема Європи та Америки, як їй присуджували золоті корони і вінки, як знамениті Енріко Карузо, Тітта Руффо, Федір Шаляпін вважали за честь співати з нею, а красою і талантом захоплювалися Іван Франко, Василь Стефаник, Михайло Павлик.

Шаляпін так був закоханий у Соломію, що навіть освідчився їй. Соломія Амвросіївна дружила з видатним композитором Джакомо Пуччіні, – і лише завдяки Крушельницькій «Мадам Баттерфляй» стала всесвітньо відомою (а колись цю оперу засвістала

Соломія Крушельницька

публіка під час прем'єри в Мілані).

Я ж хочу розповісти про свою вчительку дещо з іншого боку – як про людину-патріота, педагога і митця.

У 1947 році я став студентом Львівської консерваторії імені М. Лисенка. Коли довіда-

вся, що моїм педагогом з вокалу буде видатна Соломія Крушельницька – радощам не було меж.

Ніколи не забуду нашої першої зустрічі. Тоді за станом здоров'я вона давала уроки співу вдома. Коли я вперше переступив поріг її оселі, мене зустріла надзвичайно лагідна і привітна жінка. Вразила і хатня скромність великої артистки. Незважаючи на поважний вік, вона, на диво, зберегла свою красу і жіночну принадність. Постаць співачки була стрункою, підтягнутою.

Ніякою косметикою не користувалася. На гладкому, завжди усміхненому енергійному обличчі ні однієї зморщечки. Сиве волосся акуратно зачесане. Шия довга, плечі покати. Великі блакитні, із зеленкуватим відтінком очі хоч і ховали якийсь таємний сум, випромінювали радість до всього, що її оточувало. Це була чарівна, з якоюсь нерозгаданою, яскравою внутрішньою красою жінка.

Після нашого короткого знайомства Соломія Амвросіївна попросила мене заспівати. Заспівав. «Добре, дитино, добре, – сказала і делікатно зробила кілька зауважень. – А тепер сідай, дитино, і я тобі заспіваю».

Коли концертмейстер Богдан Дрималик заповнював кімнату звуками вступу до арії Чіо-Чіо-Сан, Соломія Амвросіївна раптом наче переродилася, очі загорілись, вдихнула повітря і... почалося царство музики. Як вона співала!

Я вперше почув її густий, сильний, неймовірно красивого тембру голос. Голос, що чарував мільйони вибагливих слухачів, перед яким схилялися великі композитори і диригенти світу...

Михайло ГРИНИШИН

Повні тексти матеріалів читайте у друкованій версії журналу «Музика» № 1, 2016.

Головний редактор
журналу «Пам'ятки України»
Анатолій СЕРИКОВ

пам'ятки України

■ НОВІ ВИПУСКИ

Побачили світ ПЕРШІ номери журналу «Пам'ятки України» 2016-го. Присвячений конкурсу «Вікі любить пам'ятки» № 2 містить 100 сторінок (замість обсяжних 64-х), а № 1 – «Українська Масниця» – 64 сторінки нового, кишенькового формату.

■ АКТУАЛЬНА ТЕМА

Редакція журналу «Пам'ятки України» працює над низкою цікавих тем. Запрошуємо долучитися також і Вас! Редакційний телефон: (044) 498–23–60 E-mail: nv.archive2016@gmail.com

Народна культура: старовинні українські музичні інструменти, традиції старцтва та музикування. Для підготовки добірки редакція потребує якісні зображення (кожне розміром близько 1 Мб) старих поштівків на цю тему. Звертаємося із проханням про допомогу до колекціонерів, всіх шанувальників старовини. Електронна адреса для надсилання зображень у форматі jpg та tiff – nv.archive2016@gmail.com

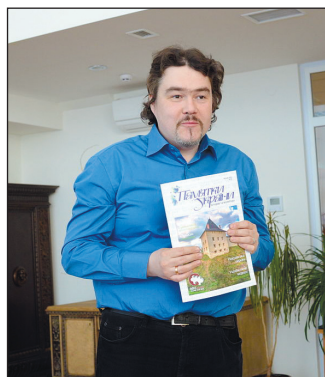

Листівки, надіслані редакції Володимиром ШУЛЕПІНИМ (Івано-Франківськ, особиста колекція)

Щоб не стати Диким Полем...

У Державній науковій архітектурно-будівельній бібліотеці імені Володимира Заболотного відбулась презентація журналу «Пам'ятки України» (2016, № 2) зі статтями та фото учасників конкурсу «Вікі любить пам'ятки» про старожитності України, а також про сам конкурс та інші проекти «Вікімедіа Україна».

Черговий номер видання містить статті вікіпедистів, членів та учасників фотоконкурсу «Вікі любить пам'ятки». Він став ще одним форматом інформування про конкурс та його здобутки на додачу до публікацій в друкованих та онлайн-виданнях, сторінок конкурсу в мережі інтернет, ви-

Іван БИКОВ

ставок, фотоальбомів, що побачили світ завдяки організаторам і прихильникам конкурсу.

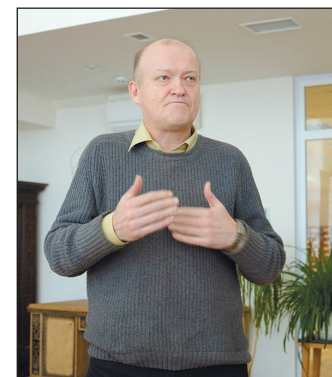
Номер є різноплановим, адже автори писали про те, що їм особливо цікаво, про проекти та історії, якими вони особисто дуже переймаються. У ньому вийшли статті Ми-

коли Козленка про конкурс «Вікі любить пам'ятки», Олексі Гайворонського про східний стиль в пам'ятках Золотої Орди та Кримського ханату в Автономній Республіці Крим, Руслани Маньковської про дерев'яне зодчество України, Івана Бикова про сакральну дерев'яну архітектуру Київщини, дві статті Дениса Вітченка про Покровську церкву в селі Плішивець на Полтавщині та про український модерн Євгена Сердюка, Євгена Букета про проект Вікі-експедиції та стаття Юрія Булки і Миколи Козленка про свободу панорами.

Статті ілюстровані більш ніж сотнею світлин (своєрідний рекорд для журналу!), які, за виключенням архівних, були завантажені на Вікісховище для конкурсу «Вікі любить пам'ятки».

До слова на презентації були запрошені автори Руслана Маньковська та Іван Биков, фотограф Наталія Шестакова, упорядники номера Леся Богослов та Ігор Гирич.

«Журнал «Пам'ятки України», присвячений конкурсу «Вікі любить пам'ятки», об'єднав прихильників друкованого видання та інтернет-користувачів з метою популяризації та збереження національної спадщини України. В умовах боротьби з бюрократичною машиною потріб-

Ігор ГИРИЧ

но гуртуватися у громадській інституції для створення альтернативних списків пам'яток архітектури, які потребують охоронного статусу», – зазначила у своєму виступі Леся Богослов.

Іван Биков під час представлення своєї статті, зазначив, що окрім тексту та власних улюблених фото дерев'яних храмів Київщини, він подав до оприлюднення свій перелік збережених дерев'яних церков Київської області, деякі з храмів виявлено ним особисто. «Попри 73 роки радянської окупації та поневіряння останніх десятиліть, в Київській області ще існують (у різному стані збереженості) 92 дерев'яні церкви... Нам ще є що берегти, щоб не стати Диким Полем...», – зазначив він.

Наталія ТИМКІВ та Галина ВОЙЦЕХІВСЬКА

...і не було б війни

Якби не війна, то Україна б не об'єдналася в культурному просторі, і якби раніше проводились такі акції, виставки, обміни та вернісажі, то, можливо, і не було б війни, – це слова відвідувачів виставки «Від Львова до Бахмута», яку зараз можна оглянути у Бахмутському краєзнавчому музеї Донецької області, за 14 кілометрів від лінії фронту, в рамках культурно-мистецької акції «Львівська палітра».

Організатори: Донецька ОДА, Краєзнавчий музей міста Бахмута (колишній Артемівськ), Музей «Жовківський замок» Львівської національної галереї мистецтв імені Бориса Возницького, громадські організації «Жовківський пролив» та «Гуманітарна ліга».

Олена Смирнова, директор Артемівського краєзнавчого музею: «Виставка «Від Львова до Бахмута» – це друга зустріч наших міст. Перша, «Бахмутський вернісаж», відбулася у лютому у місті Жовкві на Львівщині».

Софія Каськун, завідувачка Музею «Жовківський за-

мок»: «Акція «Львівська палітра» представляє сучасне мистецтво західних областей. Значну частину виставки становлять полотна музейного пленеру в Жовкві 2014 року».

Володимир Землянко, головний спеціаліст управління культури і туризму ДОДА: «Це край не тільки шахтарів і

футболістів, але й творчих, талановитих людей. Ми з радістю запрошуємо до себе митців з різних регіонів, і репрезентуємо наш творчий потенціал у них. Ми і надалі будемо об'єднувати Україну мистецтвом».

Наталія Іванченко, куратор виставки: «Це вже десята мистецька акція, яку ми проводимо спільно з управлінням культури області, і вдруге презентуємо львівських митців. Робити такі акції досить важко: не кожен хоче їхати в зону АТО, бояться і передавати свої роботи. Зусиллями Софії Каськун та Донецької ОДА в короткий час зібрано твори майже 30 львівських художників».

Софія КАСЬКУН, Олена СМІРНОВА, Володимир ЗЕМЛЯНКО

Ростислав ТРИГУБ

Головний редактор
журналу «Український театр»
Надія СОКОЛЕНКО

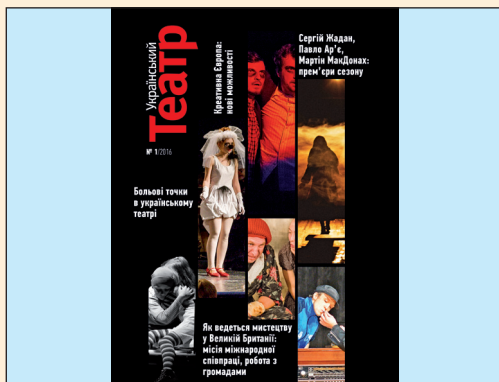
український театр

ТЕАТР ПРИТОМНОСТІ

Нещодавно отримали з друку свіже й фарбою запашне число УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ – перше за 2016 рік. Як завжди, ми намагалися писати про важливі для України театральні події – саме тому наскрізною темою номеру є соціальний театр, що апелює до больових точок нашого суспільства.

Театр, що активує свою терапевтичну функцію – іноді стосовно самих учасників, інколи навпаки, – допомагаючи глядачам справлятися із часто замовчуваними у нашому суспільстві темами і проблемами. Наприклад, поширення наркоманії серед підлітків, довічно ув'язнені жінки, паліативна допомога для невиліковно хворих дітей, нехтування правами жінок і насилля в родинах, загрожені, викинуті на маргінеси життя суспільства групи... Театр, в якому крісло перетворюється на катапульту і різко переміщує глядачів із зони комфорту на територію табуованих тем.

Театр повинен не лише розважати. Радше, зовсім не повинен розважати. Завдяки живому обміну енергіями між сценою і залом, між виконавцями і глядачами значно легше достукатися до серцець і свідомості, розпочати плідну дискусію, викликати емпатію.

У номері: про спектаклі «Слава героям» Стаса Жиркова та «Королева краси» Максима Голенка, «Тіні забутих предків» Івана Уривського, «Пой, Лола, пой!» Дмитра Богомазова, «Депеш Мод» Маркуса Бартля, «Останній вагон» Тараса Жирка, «Оскар і Рожева Пані» Ростислава Держипільського, «Feminae Damnatum» Віри Яковенко, «Златомісто» Галини Джикаєвої, «Сім» Олександра Крижановського. А також про те, як ведеться незалежному театру у Великій Британії, як влаштовує свої «конфронтації із пристойністю» польський театр, які можливості відкриває для нас усіх програма Креативна Європа та як працювала в Україні міжнародна театральна лабораторія «ДЕСАНТ».

У квітні 2016 року відзначають 400-ту річницю від дня смерті Великого Барда... Весь світ зараз стверджує, що попри все «Шекспір – живий» (#shakespearelives). Детальніше про цю акцію ми розкажемо у наступному номері «Українського театру», а поки що, у першому числі, відкриємо маленький секрет: скільки насправді п'єс приховано у «Гамлеті» Вільяма Шекспіра.

Хочемо нагадати, що найлегше стати читачем «Українського театру», передплативши його у будь-якому поштовому відділенні зв'язку України (індекс – 74501) або ж на сайті www.presa.ua, електронні версії журналу можна передплатити або придбати на сайті presspoint.ua. Будемо дуже вдячні за відгуки та коментарі – пишіть нам у приват на сторінці «Українського театру» у соціальній мережі Facebook або на електронну адресу редакції: teatr.ua@gmail.com.

Надія СОКОЛЕНКО,
головний редактор журналу «Український театр»

Мистецтво зцілювати

Леся ТИХМЕНЕВА

Протягом кількох років журнал «Український театр» послідовно приділяє чимало уваги театральним подіям, що свідомо нехтують законами комерції та займаються дослідженням суспільно важливих тем, «больових точок» суспільства.

Деякі з цих робіт і дали матеріал для нинішньої теми номеру.

Низку соціальних театральних проектів в Україні відкрили сценічні читання документальної п'єси «Сім», створеної на матеріалі інтерв'ю семи жінок-активісток з різних країн світу. Формат цього міжнародного проекту, який продовжує гастролувати по світі за сприяння Шведського інституту, передбачає, що голоси героїнь зі сцени озвучують видатні люди тієї країни, де відбувається показ. Так в Україні п'єсу «Сім» презентували Ада Роговцева, Святослав Вакарчук, Сергій Жадан, Оксана Забужко, Мустафа Найєм, Оксана Сироїд та Таміла Ташева. Окрім усього, цей театральний проект мав

Оскар – Влад БАЛЮК і Рожева Пані – Ірма ВІТОВСЬКА

на меті прискорити ратифікацію в Україні Стамбульської конвенції про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству і боротьбу з цими явищами.

Інший гучний проект – «Оскар і Рожева Пані» за романом Еріка-Еммануеля Шмітта Івано-Франківського обласного театру імені Івана Франка. Продюсер та виконавиця головної ролі акторка Ірма Вітовська та режисер Ростислав Держипільський прагнуть привернути увагу до проблеми паліативної допомоги для невиліковно хворих дітей. Наразі в Україні немає ані хоспісів, ані норм закону, що визнають дітей невиліковними!

Проект «Оскар і Рожева Пані» і сьогодні мандрує Україною, збираючи аншлаги в Одесі, Харкові, Запоріжжі, Дніпропетровську, Кіровограді, Полтаві, Львові, Кременчузі, Черкасах. Проект є благодійним – усі зібрані кошти перераховуються у дитячі будинки, лікарні, а також на організацію виїзних медичних бригад паліативної допомоги.

Не можна обійти увагою і першу документальну виставу «Златомісто», створену в Полтаві силами недержавних театральних організацій. Драматург Ірина Гарець, режисер Галина Джикаєва та кільканадцять молодих ак-

торів вийшли на вулиці міста, аби розпитати мешканців про проблеми переселенців. Полтава, затишне й скромне місто, по-різному сприймає біженців зі Сходу країни. Та й ті, кого називають «вимушено переміщеними особами» також інколи бувають не в захваті від нових умов життя, а головне – ставлення до них «корінних» жителів.

Подібні проекти, яких на щастя, в Україні стає з кожним роком усе більше, спрямовані передусім на те, аби пробудити свідомість кожного та зронити зерно емпатії в душі глядачів. Один із театрознавців після перегляду спектаклю, що потрапив у добірку журналу, зізнався: «Є такі вистави, після яких втрачаєш на деякий час мову.

Тебе переповнюють мільйони думок, почуттів, емоцій... Хочеться одночасно кудись тікати і закачати на стільці, кричати і мовчати, бігти чимдуж додому, аби обійняти рідних, змінити професію і почати рятувати світ і людей...»

Саме завдяки такому театру у нашій планеті з'являється невеличкий шанс стати більш людиною.

Фото Руся АСЕЄВА

Безвізовий режим

Багато років українські театри мріють про «безвізовий режим» доступу до європейського театрального простору.

Участь у фестивалях, організація гастролей, спільні копродукції вдаються небагатьом. Наш журнал продовжує відкривати нові території.

Цього разу акцент зроблений на досвіді незалежного театру Великої Британії та на специфіці формату одного із найпотужніших фестивалів Польщі «Театральні Конфронтації». Ексклюзивний матеріал – інтерв'ю із Ендрю Джонсом, куратором театральної програми Британської Ради.

Спеціально для наших читачів сім цінних порад для успішних міжнародних гастролей від Ендрю Джонсона:

- Якщо постановка передусім не є хорошим продуктом, що означає високу художню

якість, належний технічний та організаційний рівні, не майте ілюзій – вона нікуди не потрапить.

- Не намагайтеся «продати сніг ескімосам» – зарубіжні театри зазвичай шукають спектаклі, які можуть дати їхнім глядачам щось нове й небачене.

- Ви повинні бути готові інвестувати час, енергію та гроші у розвиток вашої репутації та мережі контактів.

- Ви маєте навчитися визнавати та пояснювати потенційним покупцям унікальні особливості вашого продукту.

- Слід бути готовим, що на рішення покупців впливають поза мистецькі фактори: політична ситуація, специфічна цільова аудиторія, святкування річниць і т. д.

- Не очікуйте авансованої довіри до вашої роботи – ви маєте проявляти ініціативу, аби завоювати цю прихильність.

- Не варто гастролювати робити самоціллю – краще зосередитися на цінності нових викликів, нового досвіду та зв'язків, їх потенціалу перерости у довгострокову співпрацю.

Ірина РОМАНЧЕНКО
Фото www.britishcouncil.org.ua

Повну версію матеріалів читайте у журналі «Український театр» № 1 за 2016 рік

Головний редактор
журналу «Театрально-
концертний Київ»
Людмила ОЛТАРЖЕВСЬКА

КИЇВ театрально-концертний

■ ЯСКРАВИЙ КВІТЕНЬ

Квітневе число «Театрально-концертного Києва» майорить різноманітним тем: ювіляри, прем'єри, вистави, які репетирують, концерти, виставки, резонансні події.

Як завжди, готуючи цей номер, редакція «ТКК» прагнула посперечатися з Козьмою Прутковим, що стверджував про неможливість охопити неосяжне...

У квітні свої круглі дати відзначають народні артисти України Юрій Мажуга та Наталя Сумська, а також художній керівник Молодого театру Андрій Білоус. Без них сучасний український театр уявити просто неможливо. Понад півстоліття на сцені Національного театру імені Лесі Українки працює Юрій Мажуга, Наталю Сумську давно і справедливо називають майстринею дивовижних перетворень, усього декілька років знадобилося Андрію Білоусу для того, щоб про Молодий заговорили як про універсальний майданчик, де класика та експеримент живуть поряд, наповнюючи новими змістами не лише афішу театру, а й мистецьке життя столиці...

Театралам зі стажем буде приємно дізнатися про те, що до діючого репертуару Театру драми і комедії на Лівому березі Дніпра повертається вистава «Вся повинна зателефонувати» з Адою Роговцевою у головній ролі. Ця вистава була поставлена 2010 року донькою Ади Миколаївни Катериною Степанковою, режисерський дебют якої, до речі, відбувся теж на лівобережній сцені. Увазі шанувальників музичного театру пропонуємо інтерв'ю з Максимом Булгаковим – хореографом, солістом Київського національного театру оперети, зіркою шоу «Танці з зірками – 2», драматичним актором та без п'яти хвилин театральним режисером.

«ТКК» радить також не пропустити нову постановку Радю Поклітару. Цього разу засновник «КИЇВ МОДЕРН-БАЛЕТУ» запрошує на «Жизель» Адольфа Адана. Її сучасну версію він представить у МЦКіМ «Жовтневий» 9 та 10 квітня.

Київський академічний театр «Колесо» прийматиме гостей із Франції – виставу за п'єсою Жана-Поля Сартра «За зачиненими дверима», яку презентує театр Theatre de l'Atalante, покажуть у рамках програми щорічного мистецького фестивалю «Французька весна». «Київський театр «Колесо» та паризький Theatre de l'Atalante поєднує одна цікава деталь: обидва розташовані в культурно-туристичному епіцентрі своїх країн. «Колесо» – на Андріївському узвозі, а Theatre de l'Atalante – на Монмартрі, – наголошує в анонсі про цю подію автор статті Ільїна Генсіцька. «Мистецький Арсенал» запрошує на виставку «Тіні забутих предків», присвячену однойменній стрічці Сергія Параджанова. Про концептуальні особливості цього масштабного проекту – наша розмова з його куратором Павлом Гудімовим.

Людмила ОЛТАРЖЕВСЬКА,
головний редактор журналу
«Театрально-концертний Київ»

Іти за маленькими правдами

Тетяна МОЦАРЬ

Народному артисту України, акторові Національного театру російської драми імені Лесі Українки Юрію Мажугі виповнюється 85 років.

Юрій Миколайович – людина не дуже публічна. Він не любить офіційних церемоній та урочистостей... Але можна не сумніватися в тому, що щирих слів і побажань у свій день народження актор почує надзвичайно багато.

У Театрі імені Лесі Українки Юрій Миколайович Мажуга служить уже понад шість десятиліть – з 1953 року, відколи прийшов сюди по закінченню Київського театрального інституту імені І. Карпенка-Карого. Творча діяльність актора – вагома частина історії колективу.

Театр переживав різні часи, а Юрій Миколайович був свідком багатьох змін художнього керівництва театру, працював з різними режисерами, але ніколи не залишався без ролей, завжди був потрібний на сцені.

Юрій МАЖУГА

Незважаючи на трагіфорове обдарування актора, режисери бачили його в амплуа соціального героя. Яскраво виражена схильність до характерності Мажуги робить його героїв «земними», життєво переконливими, допомагає уникнути плакатності.

Сучасники у виконанні Юрія Мажуги зростали і мужніли разом із самим актором. Спочатку це були молоді герої ліричного характеру: Сергій («Іркутська історія» Олексія Арбузова), Платов («Друзі і роки» Леоніда Зоріна), Гриша і Василь Задорожний у спектаклях за п'єсами Віктора Розова «Перед вечерею» та «День весілля»...

За плечима – понад сто ролей, різних, іноді протилежних людських характерів. Якщо зібрати всіх героїв Мажуги, навряд чи вони могли б знайти спільну мову, тому що не тільки належать до різних епох, а й різні за характерами, уподобаннями, розумінням свого місця в суспільстві. Царедворець Фамусов («Лихо з розуму» Олексія Грибоедова) і звичайний хлопчик із «Небезпечного супутника» Афанасія Салинського покірний селянин Яким із «Влади темряви» Льва Толстого і холодний інженер Циганов із «Варварів» Максима Горького. Карлос Бланко

з «Інтерв'ю в Буенос-Айресі» Генріха Боровика і Кабачков у спектаклі «Добряки» Леоніда Зоріна, Городничий у «Ревізорі» Миколи Гоголя і Полліт-старший («Кішка на розпеченому даху» Теннесі Вільямса).

З однаковим успіхом Мажуга грав позитивних і негативних героїв, трагедію і комедію. Він може бути і слабким, і смішним, з лакейською натурою і впевненим у собі лідером. Юрій Миколайович добре запам'ятав настанову свого вчителя Володимира Неллі: в кожній ролі йти за маленькими правдами.

Постійний пошук для актора – це природно і вкрай необхідно. Він усвідомлено працює над собою, вважаючи, що людина дрібна, метушлива і корислива не може зібрати масштабний характер. При всій різноманітності, герої Юрія Мажуги є людьми з великої літери, цілісними натурами, для створення яких важливий не лише талант, але й масштаб особистості самого актора. Мажуга ніколи не був «рупором ідей», він постійно виступає як адвокат свого персонажа.

Фото Ірини СОМОВОЇ

Модерна класика

Мистецький квітень потішить, здивує і, можна навіть не сумніватися в тому, що й зачарує балетоманів новою постановкою Радю Поклітару.

Цього разу засновник «КИЇВ МОДЕРН-БАЛЕТУ» запрошує на «Жизель» Адольфа Адана. Її сучасну версію він представить у МЦКіМ «Жовтневий» 9 та 10 квітня.

Уперше цей балет Адана був поставлений 1841 року в Парижі. З того часу його сценічна історія примножується новими інтерпретаціями провідних театрів світу. «Чому саме «Жизель»?

У світі мистецтва не так багато творів, знайомих майже всім за певними асоціативними зв'язками. Якщо ми говоримо слово «опера», то у всіх виникає асоціація з «Травиатою» чи «Аїдою». Живопис – це «Мона Ліза»... А коли промовляємо «балет» – то на першому місці за асоціаціями стоїть «Лебедине озеро», а потім, звісно ж, «Жизель», – пояснює свій вибір Радю Поклітару.

Лібрето до «Жизелі» балетмейстер писав у Нідерландах. «У сучасну версію

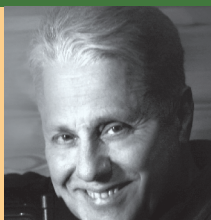
класичного балету я вклав усю свою любов до першоджерела. Вдихаючи нове хореографічне життя в музику Адана, відчував неймовірний творчий підйом», – ділиться враженнями від роботи Радю.

Головну партію у виставі виконає солістка «КИЇВ МОДЕРН-БАЛЕТУ» Анна Герус. Драматичність долі головної героїні, за словами Радю Поклітару, підкреслить певне переосмислення сюжету, хоча кардинальної коректури тут не буде. «Моя Жизель – знедолене дитя великого сучасного міста, – розповідає хореограф. – Вона мріє про велике кохання, але цим мріям не судилося здійснитися. І хоча у фіналі життя героїні обривається, глядач повірить у силу людського духу, який підносить нас у скрутні часи».

Над візуальною складовою вистави працювали художники Андрій Злобін (сценографія) та Анна Іпат'єва (костюми). Ексклюзивні зачіски для всіх виконавців цієї постановки розробив призер численних перукарських конкурсів Віктор Задворний.

Після київської прем'єри балет «Жизель» разом з іншими виставами «КИЇВ МОДЕРН-БАЛЕТУ» покажуть на фестивалі сучасного танцю в Одесі, який відбудеться у червні.

Людмила ОЛТАРЖЕВСЬКА

редактор
Роман РАТУШНИЙ

ПІСЛЯМОВА

Миру – сміх!

Сергій ГУМЕНЮК

Під таким девізом в Одесі пройшов VI Міжнародний фестиваль клоунів і мімів «Комедіада».

У зв'язку зі складним становищем в країні, ось уже третій рік поспіль «Гуморина» не є офіційним загальноміським святом Одеси. Для того, щоб зберегти традиції, тепер у День Сміху веселощі й радість одеситам і гостям міста доставляють учасники Міжнародного фестивалю клоунів і мімів «Комедіада».

За п'ять років свого існування одеський фестиваль перетворився в наймасштабніший у своєму жанрі проєкт Східної Європи і один з провідних в світі.

Фестиваль з кожним роком розширює географію учасників. У цьому році на свято приїхало 28 колективів клоунів з Вірменії, Бразилії, Німеччини, Ізраїлю, Латвії, Франції, Чилі, Швейцарії, а також відомі артисти і продюсери з Австрії, Іспанії, Італії, Польщі, США, Японії. А молоді виконавці та колективи з України та Європи боролися за гранпі та інші нагороди творчого конкурсу.

Традиційно 1 квітня всі учасники «Комедіади» пройшли в клоунській кавалькаді вулицями Одеси, а 2 квітня провели дві благодійні акції в рамках проєкту «Клоун-доктор».

У «Будинку клоунів» для дітей-сиріт, інвалідів і переселенців з Луганської та Донецької областей показали спектакль «Клоун-шоу». А в Одеському військовому госпіталі учасники «Комедіади» дали концерт «Нон-стоп-

клоун» перед пораненими із зони АТО. Артисти виступили з різними номерами на сцені госпіталю, а до тих бійців, які

не змогли дійти до актового залу, клоуни прийшли прямо в палати.

Центральною подією «Комедіади 2016» стало «Урочисте засідання клоунів», під час якого було підписано меморандум про співпрацю Міжнародного фестивалю клоунів і мімів «Комедіада» в Одесі з Міжнародним фестивалем клоунів Бразилії, який відбудеться в Ріо-де-Жанейро в 2017 році.

«Комедіада 2016» – це культурологічна акція, що є провідником миру, добра, творення, солідарності, взаєморозуміння, позитивних емоцій, гарного настрою і оптимізму, консолідації суспільства, популяризації України та зміцнення її позитивного іміджу у світовому співтоваристві.

Переможцю VI Міжнародного фестивалю клоунів і мімів «Комедіада 2016» французу Гастону Флопу вручений спеціальний приз Одеського міського голови.

Газета «Культура і життя»

№ 14 (4689), 8–14 квітня 2016 р.

 Виходить із 7 жовтня 1923 року
 Свідоцтво про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.94 р.

Засновники

Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор Євген БУКЕТ

Випусковий редактор номера
 Світлана СОКОЛОВА

Адреса редакції

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498–23–62
 cultandlife@gmail.com

Видавець

Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор

Андрій ЩЕКУН

Видавнича рада

Андрій КУРКОВ (голова), Анатолій СЕРИКОВ (заступник голови), Андрій ВАСЮК (секретар ради), Олег ВЕРГЕЛІС, Богдан ГАЛАЙКО, Віктор фон ЕРЦЕН-ГЛЕРОН, Юрій ЗУБКО, Ростислав КАРАНДЄЄВ, Олексій КОНОНЕНКО, Наталія МУСІЄНКО, Юрій ПЕРОГАНІЧ, Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва

 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
 Тел.: +38 (044) 498–23–65

Дизайн та верстка

Сергій ЗАДВОРНИЙ

 Поліграфічний комбінат
 ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
 м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
 Тел.: (044) 563–18–04, 562–28–51
Розповсюдження і реклама
 Тел.: +38 (044) 498–23–64;
 +38 (097) 111–17–56

 Редакція не публікує колективні листи та звернення
 Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд.

Передрук і відтворення текстових та ілюстративних матеріалів «Культури і життя» – тільки з письмового дозволу редакції.

© «Культура і життя», 2016

ПЕРЕДПЛАТА НА ГАЗЕТУ ТРИВАЄ
Передплатна ціна на 2016 р.:
 1 місяць – 19,22 грн; півріччя – 115,32 грн
У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонементу.
Передплатний індекс 60969
Медіа-портал «Культура»: <http://cultua.media>
Наклад 5 000
Ціна договірної
